LATVIA

Latvian Newspaper

Iznāk trīs reizes nedēļā. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors K. Rabācs (darbā neatrodas); galv. redaktora vietn. M. Čulītis. Redaktori: B. Ķīselis, A. Liepa, H. Mindenbergs. Redakcijas adrese: Günzburg-Do., Postfach 79, (tālrunis 84).

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 61 (285)

Ceturtdien, 1949. g. 2. jūnijā

Iznāk trīs reizes nedēļā. Izdevējs: Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa; kopas vecākais M. Čulītis. Galvenais redaktors K. Rabācs (darbā neatrodas); galv. redaktora vietn. M. Čulītis. Redaktori: B. Ķīselis, A. Liepa, H. Mindenbergs. Redakcijas adrese: Günzburg/Do., Postfach 79, (tālrunis 84).

„Kaut kā par kaut ko mēs tomēr vienosimies,"

sola Ečesons Trumenam

Ja vēl pirms nedēļas likās, ka Staļins vēlas kaut vai daļēju saprašanos ar rietumiem, jaunākā attīstība Parīzes ārlietu ministru konferencē liecina pretējo. Pēc 8. četru ārlietu ministru sēdes otrdien redzam puslīdz skaidri, ka Višinskis saņēmis jaunas direktīvas, kas iziet uz neloģisku, demagoģisku rietumnieku apmelošanu propagandistiskos nolūkos. Rietumu prese un kommentātori ir vienis prātis, ka nekādu vienošanos Parīzes konferencē nebūs iespējams panākt un labākā gadījumā četri lielie šķirsies, nepārraujot galīgi visas saites, kas tos nākotnē atkal varētu savest kopā. Par vienu šādu iespēju uzskata saimnieciska līguma noslēgšanu Padomju Savienības un angļu-amerikāņu bloka starpā. ASV politiskais kommentātors Pīrsons ziņo, ka Dīns Ečesons vēl pirmdien pa tālruni esot apsolījis prezidentam Trumenam, ka „kaut kādā veidā mēs ar krieviem par kaut ko tomēr vienosimies".

Astotajā ārlietu ministru sanāksmē „Rožainā marmora pilī" turpināja pagājušās sēdes debates un tās beidzās tikpat neauglīgi kā iepriekšējās. Arī šoreiz galvenais runātājs bija Višinskis, kas 2½ stundu garā tirādē, arvien atkārtodams līdz apnikumam dzirdētos, galīgi neloģiskos argumentus, apvainoja rietumniekus visu iepriekšējo līgumu laušanā un „diktātoriskās tieksmēs vieniem pārvaldīt okupēto Vāciju". Bez šiem tīrai propagandai sacerētajiem teikumiem, uz ko griezīgi asi atbildēja tiklab Bevins kā Ečesons, Višinskis tomēr rietumniekus pārsteidza, pieprasīdams, lai četru konferencē Parīzē pielaiž Austrumvācijas „Tautas kongresa" delegāciju. Šo kongresu svētdien atklāja Berlīnē un tas ļoti atgādina Gebelsa nacionālsociālistu sarīkojumus Berlīnes sporta pilī, kur visi aplausi un starpsaucieni bija iepriekš iestudēti un pasūtināti. Šī kongresa delegācijas pieņemšanu Višinskis pamatoja pusstundu garā runā, apgalvojot, ka tā varēšot apgaismot īstās prasības un sniegt konstruktīvus priekšlikumus kā nākotnē jāpārvalda Vācija. Zīmīgi, ka dažas stundas pirms šī Višinska priekšlikuma „tautas kongresa" prezīdijs iesniedza Berlīnes rietumu militārgubernātoriem lūgumu pēc vizām lielākai delegācijai, kam esot jādodoties uz Parīzi. Tikpat „spontāni" otrdienas rīta izdevumā franču komūnistu laikraksts „L'Humanité" plaši aprakstīja Berlīnes „tautas kongresa" darbību un rezolūcijas, aizrādot, ka tur bijuši dzirdami īstie 60 milj. vāciešu uzskati par savas zemes un tautas turpmāko likteni.

Ečesons, Bevins un Šumāns Višinski, kā to apraksta Parīzes „Journal Parlé", uzklausīja ļoti pacietīgi, bet ar redzamu garlaikošanos un tad paziņoja, ka viņi sava padomju kollēgas priekšlikumu par Austrumvācijas delegācijas pieaicināšanu kategoriski noraida. Bevins uzsvēra, ka līdz šim neviena vācu delegācija Parīzes miera konferencē nav uzklausīta un tāpēc nebūtu gudri tādu uzaicināt, iekām ārlietu ministri paši nav vienojušies. ASV ārlietu ministrs nekautrēdamies Višinskim pateica acīs, ka viņš šādas delegācijas uzaicināšanā neredz nekādas jēgas, jo „pats Višinska kungs jau izsaka delegātu domas. Arī austrumvāciešu komūnisti nevarēs pateikt neko citu, kā tikai atkārtot Maskavas dotās direktīvas". Tālāk Ečesons tikpat skarbi norādīja, ka „tautas kongress" nereprezentē vācu tautu, pat ne austrumu joslas 45 miljonus un ir tikai izraudzītu, rūpīgi pārbaudītu un sagatavotu ko-

(Beigas 5 lpp.)

Krievi negrib ASV maksāt kaŗa parādus

ASV valdība sagatavojot pieprasījumu Padomju Savienībai samaksāt kaŗa parādus, ziņo „Newsweek". Parāda summa nekur netiek oficiāli minēta, bet apmēram zināms, ka krievi otrā pasaules kaŗa laikā, pēc „Lend and lease" programmas saņēmuši no ASV ieročus, pārtiku un drēbes par vairākiem miljardiem dolaru. Līdz pat pēdējam laikam Staļina ierēdņi tomēr par parādu maksāšanu izvairījušies runāt. Vēl iekām bija kļuvis redzams Višinska nepiekāpīgais kurss Parīzes ārlietu ministru konferencē, Vašingtonas kaŗa aizdevumu daļa sagatavoja Maskavai paziņojumu, ka tai parādi būs jāmaksā pat tad, ja ASV un Padomju Savienības starpā atrastu izlīgumu visos jautājumos. Acīm redzot, krievi likuši saprast amerikāņiem, ka Parīzes sarunas varētu labāk veikties, ja kaŗa laika parādi tiktu svītroti.

Vai Prāgas archibīskapu sagaida Mincenti liktenis?

SĀKUSIES IZŠĶIRĒJA CĪŅA KATOĻU BAZNĪCAS UN ČECHOSLOVAKIJAS KOMŪNISTISKĀS VALDĪBAS STARPĀ

Apslēpta cīņa katoļu baznīcas un čechu komūnistiskās valdības starpā risinājās jau vairākus mēnešus. Pagājušās nedēļas beigās šī cīņa kļuvusi atklāta. Prāgas archibīskaps Dr. Barans ārkārtīgi asā gana vēstulē paziņojis, ka sadarbība katoļu baznīcas un komūnistu starpā nav iespējama. Kā uz šo izaicinājumu reaģēs komūnisti, pagaidām vēl nav zināms. Labi informētas aprindas tomēr izsakās, ka Prāgas archibīskapu varētu sagaidīt tāds pats liktenis kā kardinālī Mincenti Ungārijā. Liekas, ka šis uzskats nav bez pamata, jo prakse pierādījusi, ka sarkanais režīms iznīcina katru, kas mēģina stāties tam pretim.

Jau pieminēto cīņu baznīcas un valsts varas starpā ievadīja čechu komūnistu partijas kongress, kas beidzās sestdien. Informācijas ministrs Cepicka ļoti asā runā pārmeta katoļu bīskapiem, ka viņi sabotē valdības darbu, sadarbībā ar imperiālistiem kurinādami naidu un neiecietību. Runas beigās Cepicka, neslēpdams draudus, deklarēja, ka Čechoslovakija necietīs nekādu pretestību. Kongresā vēlāk pieņēma rezolūciju, ka vienīgā noteikšana par jaunatnes audzināšanu ir valdībai. Praksē šī rezolūcija nozīmē, ka turpmāk skolniekiem nebūs tiesību mācīties ticības mācību un ka viņus izglītos vienīgi marksisma un ļeņinisma gudrībās.

Cepickas draudi tomēr nenobiedēja Prāgas archibīskapu Dr. Baranu. Jau mēnešiem ilgi viņš nelokāmi pretojies komūnistu varai un nekad nav slēpis savus uzskatus par sarkano diktātūru. Atbilde čechu informācijas ministram sekoja jau svētdien Gana vēstulē, ko no kancelēm nolasīja visās Čechoslovakijas katoļu baznīcās, archibīskaps norādīja, ka sadarbība ar komūnistiem nav iespējama. Archibīskapa Stepinača un kardināļa Mincenti notiesāšana nozīmē, ka komūnisti iznīcina katru, kas mēģina pretoties viņu diktātoriskām tieksmēm. Sludinādami brīvību un tiesību nodrošināšanu strādniekiem, patiesībā komūnisti nodibinājuši tādu diktātūru, kāda pasaulē vēl nav piedzīvota. Ar savu lēmumu par čechu jaunatnes pilnīgu pakļaušanu valstij komūnisti vēlas iznīcināt visu Rietumeiropas un kristīgās pasaules gadu tūkstošos nodibināto kultūru un pasaules uzskatu.

Prāgas archibīskapa drosmīgais gana raksts atstājis pērkona spēriena iespaidu čechu komūnistu aprindās. Kā Cepicka, tā ministru prezidents Zapotockis un komūnistu partijas ģenerālsekretārs Slanskis labi zināja, ka katoļu baznīcas pretestība Čechoslovakijā vēl nav salauzta. Blakus konservātīvajiem zemniekiem tā ir vienīgā vara, kas vēl iedrošinās pretoties diktātūrai. Bet neviens no komūnistu varasvīriem necerēja, ka Dr. Barana reakcija būs tik ātra un tik asa. Nedaudzie ārzemju preses pārstāvji, kuŗiem atļauts darboties Prāgā, sagaida, ka komūnisti neatstās neatmaksātu archibīskapa gana vēstuli. Vēl nevienā tautas republikā viņi nav atļāvuši sevi kritizēt. Labi informētas aprindas tāpēc domā, ka Dr. Baranam būs jāuzņemas tas pats mocekļa ceļš, ko jau nostaigājis otrs drosmīgais cīnītājs — ungāru katoļu baznīcas galva kardinālis Mincenti.

Katoļu baznīcai Čechoslovakijā pieder apmēram 2 miljoni cilvēku. Prāgas archibīskapa personā tai ir bezkonsekvenču cīnītājs par cilvēka tiesībām un kristīgajiem ideāliem. Visi līdzšinējie komūnistu mēģinājumi salauzt katoļu baznīcu izrādījušies nesekmīgi. Ja vienkāršos ticīgos varēja iebiedēt ar draudiem vai eksekūcijām, augstākie garīdznieki līdz šai dienai palikuši nelokāmi un nepakļaujami, lai gan viņi skaidri zina, kāds liktenis tos varētu sagaidīt. Daudz vieglāk komūnisti tika galā ar Čechoslovakijas oficiālo valsts baznīcu, ko nodibināja 1918. gadā, kad daļa garīdzniecības atšķēlās no Romas katoļiem. Pēc 1945. gada oficiālajai baznīcai nodeva visus Sudetijas evaņģelisko draudžu īpašumus. Šobrīd šai baznīcai ir ap 800.000 locekļu.

Komūnistu taurē pūš arī oficiālās baznīcas patriarchs Františeks Kovažs. Vairākās gana vēstulēs viņš apliecinājis, ka Čechoslovakija var atplaukt vienīgi tagadējās valdības „drošajās rokās" un ka pasaules mieru nodrošinās tikai tad, kad būs pilnīgi iznīcināts kapitālisms. Čechu ortodokso baznīcu Maskavas patriarcham pakļāva jau 1945. gadā, un ar to komūnistiem vispār vairs nav ko rēķināties. Niecīgu pretestību pašreizējam režīmam izrāda vēl evaņģeliskā baznīca, bet tās locekļu skaits ir pārāk mazs, lai šī pretestība varētu sagādāt nopietnākas galvassāpes Prāgas valdībai.

Lielvalstis gatavojas atzīt komūnistu uzvaru Ķīnā

LAI VEIKALI ZELTU, JAPĀŅU RŪPNIEKI IESTĀJAS KOMŪNISTU PARTIJĀ

Padomju Savienības sūtnis Ķīnā ģenerālmajors Nikolajs Rošins pirmdien ieradās Honkongā, lai no turienes atgrieztos Maskavā. Ar to iezīmējas jauns attīstības posms Kremļa oficiālajās attieksmēs ar nacionālo Ķīnu. Politiskas aprindas Rošina aizbraukšanu uzskata par drošu pazīmi drīzai komūnistu Ķīnas atzīšanai „de jure" no Padomju Savienības puses, jo jaunu vēstnieku Maskava var iecelt tikai pēc vecā atsaukšanas. Tāpat visas pazīmes rāda, ka savu līdzšinējo nostāju pret komūnistiem mainīs arī ASV, Anglija, Francija un arī okupētā Japāna.

Lai gan nacionālistu armijas turpina cīnīties pret komūnistiem visā Vidus un Dienvidķīnā, nekur vairs nav pārliecības, ka komūnistiem savs uzvaras gājiens būs jāpārtrauc. Tiklab Vašingtonā, kā Parīzē un Londonā tāpēc pašreiz ārlietu ministrijās Tālo austrumu speciālisti izstrādā jaunus plānus rīcībai Ķīnā pēc komūnistu galīgās uzvaras. „Newsweek" diplomātiskais korespondents paredz, ka jau tuvākajā laikā Vašingtona deklarēs jaunās vadlīnijas ASV politikai Ķīnā. To esot panākuši amerikāņu veikalnieki, kas neatlaidīgi prasījuši ārlietu ministrijai tās viedokli darījumiem ar Ķīnas apgabaliem, kur komūnisti jau kopš mēnešiem ieveduši savu pārvaldi un aicina atgriezties ārzemju firmas un kapitālus. Līdzīgas apspriedes notiekot arī Londonā, kur „Foreign Office" Ķīnas speciālisti apsverot iespējas atzīt komūnistu valdību Ķīnā.

Japānas ārlietu ministrijas ārējo tirgus nodaļa norāda uz pēdējā laikā strauji pieaugošo japāņu rūpnieku un veikalnieku iestāšanos komūnistu partijā. Svētdien minētās nodaļas vadītājs Koto Matsudaira teica runu parlamentā, paskaidrodams, ka komūnistu varas nodibināšanās Ķīnā neesot nekāds kavēklis saimnieciskо sakaru atjaunošanai. Pēc viņa domām, esot iespējams, ka Japānas tirdzniecība ar Ķīnu jau tuvākajos gados pārsniegs pirmskaŗa apmērus. „Chicago Tribune" Tokio korespondents ziņo, ka japāņu veikalnieki iestājas komūnistu partijā tikai tāpēc, ka rēķinās ar komūnistu iespaida pieaugšanu visā Āzijā, un nevēlas zaudēt tirgus.

Liekas tomēr neiespējami, ka šāda attīstība nav pašu Japānas faktisko valdnieku — amerikāņu inscenēta, jo vairāk, ievērojot neseno Japānas politikas kursa maiņu un vairākkārt deklarēto pārliecību, ka komūnismu Ķīnā var uzvarēt tikai amerikāņu rūpniecība ar saviem ražojumiem un vispārēju dzīves standarta celšanu pasaules nabadzīgākajā zemē — Ķīnā, ņemot palīgā Japānas ražošanas iespējas.

Pirmdien nacionālās Ķīnas valsts prezidents Li Tsung Jens pieņēma premjēra Ho Jing Čina kabineta atkāpšanos. Jaunu valdību nākamā naktī sastādīja ģen. Tšū-Čens. Pirmais jaunās valdības lēmums bija ievest līdzšinējās zelta valūtas vietā veco ķīniešu sudraba dolara valūtu. Reuters ziņo, ka tuvākajās dienās Kantonā ieradīsies maršals Čangkaišeks. Viņš pārņems Kuomintaga vadību, atsakoties pie tam no oficiāla posteņa valdībā. Li Tsung Jenam Čangkaišeks esot apsolījis visu iespējamo atbalstu, lai gan arī viņš rēķinoties ar strauju komūnistu okupāciju visā Ķīnā.

Ieņemtajā Šanghajā jau atkal rit normāla dzīve. Komūnisti veiksmīgi atjaunojuši arī dzelzceļa, pasta un telegrafa satiksmi ar lielāko Ķīnas pilsētu un šīs nedēļas beigās sākšot darboties arī Šanghajas osta.

200.000 vāciešu varēs atgriezties Čechoslovakijā

Čechu ministru kabinets otrdien pieņēma likumu, kas atļaus 200.000 vāciešiem atgriezties Čechoslovakijā. Viņiem piešķirs arī čechu pavalstniecību. Tiesības iebraukt būs amatniekiem, fabriku strādniekiem, dažiem citiem speciālistiem un laukstrādniekiem. Ar šo lēmumu tagad dots oficiāls apstiprinājums tām valodām, kas ārzemēs cirkulēja jau priekš vairākiem mēnešiem. Lielās amerikāņu telegrafa aģentūras savā laikā ziņoja, ka Maskava spiežot čechus uzņemt 400.000 Sudetijas vāciešu, lai ātrāk varētu atjaunot rūpniecību. Toreiz runāja, ka šis Kremļa spiediens draud radīt krīzi Prāgā. No sava amata vēlējies atkāpties valsts prezidents Gotvalds un daļa ministru. Lai nomierinātu čechu augsto komūnistu prātus, Karlovi Varos ieradās Višinskis un ilgāku laiku konferēja. Šo apspriežu rezultātā (ārzemēs gan vairāk runāja par draudiem) ministri un prezidents palika un vāciešu jautājums uz kādu laiku apklusa. Tagad tas atrisināts, lai gan ne tik pilnīgi kā vēlējās politbirojs. No Sudetijas čechi savā laikā izraidīja 2,5 miljoni vāciešu.

Atentāts pret Franko

Trešdien Barselonas centrā notika smaga eksplozija. Minchenes radio sakās zinām, ka mesta bumba. Barselonā tikai dažas stundas priekš atentāta ieradās ģenerālis Franko, kas paredzējis tur uzturēties 10 dienu. Informētas aprindas domā, ka pašreizējā Spānijas režīma pretinieki vēlējušies Franko nogalināt.

„Agence France Presse" trešdien pusdienas laikā sniedza pirmās ziņas par atentātu. Sprādziens noticis pilsētas centrā, ko policija hermētiski noslēgusi. Atentātā nogalināts liels skaits nejaušu garāmgājēju. Domā, ka atentātu rīkojuši Katalonijas komūnistiski terroristi.

Ar radaru vadīta lidmašīna met bumbas

Otrdien Dienvidanglijā notika viens no svarīgākajiem gaisa flotes manevriem, kuŗos piedalījās britu un amerikāņu lidmašīnas. Šos manevrus sarīkoja tāpēc, lai praksē pārbaudītu jaunākos aviācijas sasniegumus techniskajā laukā. Gaisā bija redzami vismodernākie iznīcinātāji un bumbveži, kas kombinēja gan uzbrukumus, gan aizstāvēšanos. Kāda „Moskito" tipa lidmašīna izdarīja interesantu eksperimentu: apmēram no 40 km attālā aerodroma to vadīja ar radara palīdzību. Noteiktā vietā, ko piloti iepriekš nezināja, bija jānomet bumbu krava. Arī to izdarīja ar radara palīdzību. BBC ziņo, ka bumbas sasniedza mērķi ar lielu precizitāti. Lietpratēji izsakās, ka šim pirmajam mēģinājumam sekos tālāki. Tas nozīmē, ka ienaidnieka svarīgo rūpniecības un satiksmes centru bombardēšana iespējama jebkādos apstākļos un to nevar ietekmēt nedz laiks, nedz atstatums. Manevros noskatījās augsti britu un amerikāņu virsnieki, kā arī Atlantika pakta valstu militārie atašeji.

Jūnija sākumā Lielbritanijā notiks jauni kombinēti aviācijas manevri, kuŗos piedalīsies arī Rietumeiropas ūnijas valstu lidmašīnas. Jau tagad zināms, ka gaisā būs redzama moderna holandiešu iznīcinātāju eskadriļa.

Amerikāņi vēlas sagādāt saviem komūnistiem brīvu ceļu uz Padomju Savienību

Republikāņu partijas deputāts Valters Norblads paziņojis preses pārstāvjiem, ka viņš ierosinās tautas pārstāvju namā likuma projektu, pēc kuŗa visiem amerikāņu komūnistiem būtu garantēts brīvs ceļš uz Padomju Savienību. Tiklīdz tie nokļūtu Krievijā, amerikāņu komūnisti automatiski zaudētu līdzšinējo ASV pavalstniecību un varētu palikt savā „ilgu zemē". „Nedēļām ilgi es esmu lauzījis galvu," teica Norblads, „kāpēc gan šie ļaudis nevēlas doties turp, kur viņi saskata strādnieku paradīzi. Mums jāpalīdz amerikāņu komūnistiem sagādāt šo iespēju."

Lielākā britu preču nama koncerna „John Lewis" direkcija nolēmusi atlaist no savu darbinieku vidus visus komūnistus. Minētajā firmā strādā pavisam 12.000 ierēdņu un pārdevēju. Kad iekšlietu ministrs uzņēmuma vadībai paziņoja, ka viņš šādu lēmumu neakceptēs, tā nolēma atlaist arī fašistus.

Berlīne bez pasta un satiksmes

Kamēr četri ārlietu ministri Parīzē jau desmit dienu spriež, kā apvienot Vāciju, Berlīnē krievi rīkojas. Nule var droši teikt, ka noskaņojums agrākajā Vācijas galvaspilsētā ir tāds, kāds bija visdrūmākajās blokādes dienās. Ar lielu sajūsmu, pompu un cerībām atjaunotā satiksme ar rietumiem tagad atkal pilnīgi apstājusies. Jau dienām ilgi Berlīnē no rietumiem nepienāk neviens vilciens, neviens auto un neviena liellaiva. Kopš vairākām dienām berlīnieši vairs nesaņem arī pastu. Kādu smago auto ar vēstulēm, laikrakstiem un sīkpakām no Hanoveras krievi aizturējuši tūlīt aiz Helmštetes, paziņodami, ka pastu uz Berlīni drīkst sūtīt tikai pa dzelzceļu. Praktiski tas nozīmē, ka berlīniešiem vispāri liegta pasta satiksme, jo streika dēļ vilcienu kustība pilnīgi apstājusies. Vācu iestādes lūgušas amerikāņus un angļus pārvadāt pastu atkal ar lidmašīnām.

Pagaidām nevar paredzēt, kad beigsies rietumu dzelzceļnieku streiks, un vilcieni laikam neripos vēl nedēļām ilgi. Lai izbeigtu saspīlējumu, Berlīnes lielvecākais prof. Reuters piedāvājās uzņemties starpniecību arodbiedrības un padomju kontrolētās dzelzceļu direkcijas starpā. Labi domātais ierosinājums tomēr nav atradis dzirdīgas ausis austrumu sektorā. Dzelzceļu galvenais direktors Kreikemeiers ar rakstu otrdien paziņoja prof. Reuteram, ka viņš noraida piedāvājumu. Direkcija jau esot ievadījusi sarunas ar FDGB (komūnistu kontrolētā arodbiedrību apvienība. Red.) par streika izbeigšanu, piedāvājot dzelzceļniekiem 60% algas rietumu markās. Rietumu sektoru dzelzceļnieki šo Kreikemeiera paziņojumu kategoriski noraida.

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 61 (285) 1949. g. 2. jūnijā
Ar autora parakstu vai iniciāliem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

AR ZVANU KAKLĀ

Klausoties Madonas raidītājā, dažkārt nāk atmiņā sen pagājuši laiki. Turpat pirms 40 gadiem pagastskolā ieradās krievu inspektors un laikam nebija apmierināts ar mūsu krievu valodas zināšanām. Tai pašā dienā skolotājs uzkāra pirmā latviski runājošā skolnieka kaklā lielu zvanu, kādu apsien ap kaklu zaglīgām govīm. Nabaga skolniekam nu vajadzēja staigāt ar šo kauna un soda zīmi, līdz kamēr viņš „pieķēra noziegumā" citu. To var „uztvert tiklab no jautrās puses, kā varbūt no tīrā to laiku paidagoģikas viedokļa, bet lietai nevar noliegt dziļo traģiku. Aizliegt cilvēkam lietot savu valodu nozīmē noliegt viselementārākās tiesības. Šāda rīcība dziļākā būtībā nav nekas cits, kā vienkāršākais agresijas veids pret citu tautu, lai to pazemotu un iznīcinātu.

Mūsu vēsturiskā nelaime bija — gadsimtus pavadīt zem svešas virskundzības. Vispirms vācu ordeņa iebrukums mūs pazemoja verdzībā, vēlāk krievi neskaitāmas reizes slepkavodami un laupīdami pārstaigāja mūsu zemi. Starp mums vēl dzīvo daudzi, kas atceras „labos krievu laikus". Kāpēc Latgalē un Lietuvā bija aizliegts mūsu grāmatas iespiest latīņu vai gotu burtiem? Lai iznīcinātu un uzsūktu tur dzīvojošās baltu tautas. Kurzemē un Vidzemē zināms pretsvars bija vācu minoritāte, kurai bija spēcīgi balsti ķeizara galmā un valdībā. Kā radās mūsu zemē krievu baznīca? Tāpēc, ka krievu baznīcas piederīgiem bija dažādas privilēģijas saimnieciskā un valsts dienestā un mums bija diezgan vienaldzīgo un atkritēju, kas par lēcu virumu pārdeva savu dvēseli. Mūsu baznīca, mūsu skola, mūsu pagastu pašvaldības, pat privātie saimnieciskie pasākumi un biedrības vairs nedrīkstēja lietot savu valodu. Mums nebija visu to tiesību, kādas piederēja vācu minoritātei Krievijā, bet mums nebija ne tuvu tādu tiesību, kādas piederēja krievu minoritātei mūsu pašu zemē.

Ka toreizējai krievu šovinistiskai politikai bija panākumi, to pierāda ar krievu vārdiem pārpilnais žargons, kādā runāja mūsu ģimnazisti ap 1912. gadu, tikko 6 gadus pēc lielā rusifikācijas viļņa sākuma. To pierāda visi tie, kas Krievijas komūnistiskā postā gan atcerējās, ka viņi paši vai viņu tēvi nākuši no Baltijas, bet, atgriezušies mājā, vairs neprata savu valodu un savus bērnus turpināja sūtīt krievu skolās. Un cik daudzi palika Krievijā un mājās nemaz vairs neatgriezās? — Paldies Dievam, krievu cara šovinistiskā politika mūsu zemē turpinājās tikko 10 gadu, un tomēr tā mums sita sāpīgas brūces.

Klausoties Madonas raidītājā, neatvairāmi nāk atmiņā šie sen pagājušie tumšie laiki un nežēlīgā brutālā krievu dūre. No tiem Latvijas iedzīvotājiem, kas 1939. g. apdzīvoja mūsu zemi, apaļu 600.000 tur vairs nav. Uz rietumiem bēgļu gaitās aizgāja 150.000, arī Hitlera izceļošanas akcija samazināja iedzīvotāju skaitu par 70.000. Pārējie 380.000 nīkst un mirst krievu piespieddarbu nometnēs. Aizvestie un bēgļi savā vairākumā bija uzņēmīgākā, intelliģentākā un nelokamākā tautas daļa. Trešās daļas no mūsu zemes iedzīvotājiem tur vairs nav, un viņu vietā atvesti krievi, kuriem jānožņaudz, jāuzsūc un jādemoralizē palikušās divas trešdaļas. Krievu komūnistiskais šovinisms darbojas ar daudz lielāku nežēlību nekā cariskais. Katra pagasta administrācijā ir pa krievam, mūsu lauku saimniecībās un saimnieciskos pasākumos valda krievi. Krievu šovinistiskais komūnisms iespiežas ģimenē un nāk mūsu dzīvē.

Pēc Madonas raidītāja, mūsu vientuļās lauku saimniecības likvidējamas un ēkas noplēšamas, ceļot būdas pēc krievu parauga vienā kamolā, lai komūnistisko audzināšanu un pārkrievošanu varētu labāk pārraudzīt un kontrolēt. Skolās vislielākā vērība veltījama krievu literātūrai, krievu dziesmām, krievu rotaļām, krievu sadzīves veidam. Mācieties krievu valodu, jaunie un vecie — varēja dzirdēt Madonas raidītājā. — Katra apzinīga padomju Latvijas pilsoņa pienākums ir — domāt un runāt krieviski, vispasaules proletāriāta valodā, lai nekļūtu par sabotieri un nodevēju. Nav tālu tas laiks, kad visas pasaules proletāriāts runās tikai savā — krievu valodā! —

Tur nav nekā po piebilst, kaut gan Madonas raidītājs par to runāja 30 minūtes. Krievu šovinisms sit augstāko vilni. Kas milzīgās imperijas robežās, kuru apdzīvo desmiti dažādu tautu, nedomā un nerunā krieviski, tas ir sabotieris un nodevējs, tas stāv ārpus jebkuras likumības, cik no tās vispār atlicis.

No angļu joslas uz ASV mēnesī izceļos 300 latviešu

Franču misija piedāvā nomā saimniecības

Angļu joslas LCK delegācijas paplašinātā sēdē, kurā piedalījās arī apgabala pārstāvji un ko vadīja J. Miezis, BCP pārstāvis A. Trapāns ziņoja par tālākās emigrācijas gaitu un skrīnēšanu. Noskaidrots, ka uz ASV no angļu joslas mēnesī varēs izceļot caurmērā 300 tautiešu. Par franču misijas rosību Šlezvigas-Holšteinas apgabalā ziņoja St. Jaudzems. Notiek iespaidīga propaganda, kurā izceļotājiem piedāvā nomā pat atsevišķas saimniecības. DP pieteicas diezgan atsaucīgi. Ir dzirdēts arī par versiju, ka tiem, kas nekādā citā tālākās emigrācijas schēmā nebūs reģistrējušies, izceļošanai piedāvās Franciju.

No ziņojumiem par notikušajiem skrīningiem izrietēja, ka līdz šim izskrīnēto nav daudz. Ziemeļapgabalā šai otrajā gājienā daļa agrāk izskrīnēto atkal atguvuši DP statusu. Skrīningu jautājumā stāvoklis apmēram tāds, kā bija 1948. g. rudenī. No bij. karavīriem prasa pierādījumus par piespiedu mobilizāciju.

Lejassaksijas apgabala pārstāvis R. Kukainis ziņoja par Eversburgu, kur projektēts pārcelt invalīdu apmācības centru no Bedburgas. Eversburga šādam centram diezgan piemērota, jo, piem., mechaniskās darbnīcas, kas agrāk kalpojušas angļu okupācijas iestādēm, saglabājušās uz vietas, Eversburgas baraku ciemu pašreiz iekārto un uzpoš, un tikai tad, kad šie darbi būs pabeigti sāksies jauno iemītnieku pārvešana. Telpas plašas, tā kā šeit varēs novietot arī invalīdu ģimenes. No BCP latviešu pārstāvības puses IRO iesniegts ierosinājums — tiem invalīdiem, kas Bedburgā beidz kursu, piešķirt personīgā īpašumā darba rīkus. Tāpat ierosināts centra atbrīvotās telpas Bedburgā pēc pārcelšanas ierādīt baltiešu sardžuvīru piederīgajiem. Eversburgā pagaidām varēs uzņemt 1200, bet pēc veiktajiem telpu remontiem — 2000 DP.

J. Niedra ziņoja, ka LCK ārējās informācijas fonds jau saņēmis ziedojumos DM 5260. Tā kā vajadzības ir lielas un steidzamas, tad tautieši lūgti joprojām nākt devīgi talkā. Pēc A. Dravnieka ziņojuma par skolu stāvokli franču joslā turienes tautskolām piešķira naudas pabalstu DM 348 un ģimnazijām DM 260.

Par pārmaiņām nometnēs ziņoja apgabalu pārstāvji. Lejassaksijā likvidēta DP sanatorija Bad Rēburgā, un latviešu slimnieki pārvietoti uz Huntlozenu. Lībekā likvidēta Valderzē nometne. No Šlezvigas-Holšteinas apgabala baltiešu sardžu vienībās no jauna iesaistījušies 400 tautiešu. Nodomāts mūsu sardžuvīru dzīvi uzņemt dokumentārā filmā.

Latviešu skaits angļu joslā uz 1. maiju bijis 24.174, no tiem 2.320 transitnometnēs. Trešais bāriņu transports uz ASV paredzēts 10. jūnijā.

E. R.

Nometnēm jākārto saistības

LCK saimniecības nozare aizrāda, ka, nometnēm likvidējoties, to komitejas dažos gadījumos aizmirst norēķināties ar LCK saimniecības nozari par saņemtajām trimdas kopības markām un iekasētām nodevām. Lai novērstu lieku sarakstīšanos un taujāšanu pēc likvidēto nometņu komiteju amatpersonām, komitejas lūgtas likvidācijas gadījumā pirmā kārtā norēķināties par trimdas kopības markām un iekasētām nodevām. Pastāvošās nometnes, kuras trimdas kopības maksājumos atpalikušas, lūgtas savas saistības steidzami nokārtot.

Eslingenas latviešu teātris ar M. Zīverta „Karātavu komēdiju" viesosies 1. un 2. jūnijā Frankfurtē un Gīsenē pie latviešu darbavīriem, 4. — Hanavā, 5. un 6. jūnijā — Vircburgā.

Ja uzrāda 50 mārciņas — darbu var izvēlēties pēc patikas

Latviešu palīdzības komitejas Francijā pārstāvim Austrālijas vēstniecība Parīzē paskaidrojusi, ka izceļot uz šo kontinentu var vīrieši līdz 45 gadiem un sievietes līdz 35 gadiem, bet ja ir bērni — līdz 50 gadiem. Izņēmumi paredzēti tādiem, kam Austrālijā ir radi vai draugi, kas var sagādāt dzīvokļa garantijas. Bez tam vieniniekiem, izkāpjot viņā krastā, jāuzrāda 50, bet ģimenēm — 100 Austrālijas mārciņu. Šādā veidā iecelojušiem nav jāuzņemas nekādas darba vai citas līgumiskas saistības, un nodarbošanos tie var meklēt pēc pašu vēlēšanās un piemērotības, atskaitot profesijas, kurām vajadzīgi Austrālijas diplomi, piem., ārstiem.

420 LATVIEŠU VEIDO NACIONĀLI KULTŪRĀLU CENTRU SVEŠUMĀ

MONTREĀLAS TAUTIEŠI NOSKATĪJUŠIES PIRMO ZĪVERTA LUGAS IZRĀDI

Latviešu skaitam Montreālā arvien vairāk pieaugot, ievērojami uzplaukusi turienes tautiešu sabiedriskā dzīve, kuras iniciātoru vidū ir nesenie Eslingenas kolonijas iedzīvotāji — teātra mākslinieces Irma Graudiņa un arch. Aleksandrs Klinklāvs. Eiropu nupat sasniedzis viņa rediģētais Montrealas latviešu palīdzības biedrības „Ziņotājs", no kura uzzinām, ka šai franciskajā Kanadas pilsētā ir jau 420 tautiešu. No tiem 40 proc. iebraukuši dažādās darba akcijās, bet 60 proc. ieradušies pa lielākai daļai piederīgo izsaukti vai izbraucot no Zviedrijas un Vācijas paši uz savu ierosmi, kā arī pārnākot no citiem apgabaliem pēc līguma izbeigšanās. Visi iebraucēji atrod darbu Montrealas tirdzniecības un rūpniecības uzņēmumos, bet tie, kam līgums beidzies, lūkojas paši pēc sava uzņēmuma, īpaši amatnieki.

Latviešu jaunatne, kuras uzdevums svešatnē ir pirmā kārtā uzturēt dzīvu nacionālo garu, šo sūtību izprotot, nodibinājusi Montrealas latviešu studentu kopu, kurā ir 45 no tiem 500 studentiem, kam līdz šim vispār izdevies atstāt Vāciju. Montrealas latviešu sabiedriskā rosība izpaudusies maija sākumā sarīkotajā Mātes dienā, bet it īpaši bibliotēkas dibināšanā, ko sevišķi veicinājusi ar prof. Tauriņa starpniecību saņemtā Augsburgas abu lielo nometņu dāvana — 112 grāmatu. Tām jo kuplā skaitā pievienojušies arī pašu jaunkanadiešu dāvātie izdevumi. Taču visizcilākais notikums bijusi Irmas Graudiņas iestudētās Mārtiņa Zīverta lugas „Divkauja" pirmizrāde, kas pulcinājusi skatītāju pārpilnu zāli. Ievērojot labās sekmes pat ar tēlotājiem bez kādas skatuves pieredzes, nodomāts pašreizējo drāmatisko kopu pārvērst par pastāvīgu ansambli, cenšoties ar izrādēm apmeklēt pēc iespējas vairāk latviešu apdzīvota vietu. Ansambļu noorganizēšanu uzņēmies arch. A. Klinklāvs un esot iespējams, ka tam piesaistīs arī citus profesionālus skatuves spēkus. Tas dod cerību mūsu teātra māksliniekiem, ka viņi varēs nodoties iemīļotajam darbam jebkurā vietā, kur vien kopā dzīvos lielāks skaits latviešu. Pašreiz kopa iestudē tā paša autora „Ķīnas vāzi", kas būšot skatāma septembrī.

Turpmāko sabiedrisko notikumu virknē gaidāms Marisa Vētras koncerts Montreālā un aizvesto piemiņas akts 14. jūnijā, ko paredz rīkot kopīgi ar igauņiem un lietuviešiem. Gleznotājs Tīdemanis, kas pārcēlās uz Kanadu no Šveices, jau paguvis sarīkot divas patstāvīgas izstādes, saņemot visai atzinīgas preses atsauksmes gan turienes franču, gan angļu laikrakstos.

„Ziņotāja" ievadā Montrealas Mak-Gilla universitātes profesors Dr. A. Tauriņš aicina latviešus neaizmirst kopību un valodu, atgādinādams, ka Kanadā pašreiz dzīvo ap 75.000 veļšu, kas paaudzēm ilgi nav aizmirsuši savu piederību pie ķeltu valodu grupas; vēl tagad viņu dievkalpojumi norit tēvu valodā, bet viņu grāmatas ir nacionāls svētums. Pārškirstot „Ziņotāju" un paturot prātā, ka Kanadā pašreiz ir tikai daži tūkstoši latviešu, tur atstītā sabiedriskā un nacionālā rosība liek cerēt, ka latviskuma apziņa jauniebraucējos neapsīks, bet stiprināsies.

Ievērojot lielo dzīvokļu trūkumu, Montreālas latviešu palīdzības biedrība ziņo, ka tur pašreiz var dabūt pirkt divstāvu ēkas, kurās ir divi 4 istabu dzīvokļi ar vannas istabu. Tās maksā 12.000 dolaru, un iemaksa ir vajadzīga 3000 dolaru. Parāds jāatmaksā 20 gados, maksājot ik mēnesi 48 dolārus. Procentos aiziet ap 2.500 dolaru. No visa īpašuma izmaksas apmēram 5—6000 dolaru ir uzņēmuma peļņa un darba alga.

Kvebekā nodibinājies dzīvokļu būves birojs, kas līdz šim jau izbūvējis 93 mājas. Šogad tas paredzējis celt 60 namu, bet 1950. gadā — 80. Tās būs Kanadā parastās divstāvu ķieģeļu — koka celtnes, 36X22 pēdu lielas ar vannas istabu un virtuvi katrā stāvā, dzīvojamo istabu, 4 guļamtelpām. Kooperātīva ietekumi ir, ka tā biedriem jāstrādā pie dzīvokļa izbūves 4 stundas dienā. Tādā katrs celtais nams pašreiz maksā ap 6.000 dolaru, bet, pērkot tieši no būvuzņēmēja, tā maksa ir 9.5000 dolaru.

Montreālas jaunbūvju iecirkņos zeme dabūjama par 5—10 centiem par kvadrātpēdu. Pašreiz latviešu rīcībā ir arī speciālisti, kas spēj izkārtot šo pasākumu technisko un saimniecisko pusi. Iespēja kollektīvā ceļā uzcelt latviešiem kopēji apdzīvojamu namu tātad atkarīga no pašu tautiešu gribas. Montreālas pašpalīdzības fonds nolēmis tuvāk pieskarties šim jautājumam, atbalstot ieinteresēto tautiešu vēlēšanos. Paredzams, ka šim pasākumam būs dzīva atsaucība.

Jūnijā Vācijā ieradīsies Arģentīnas valdības imigrācijas komisija

PIEŠĶIRTĀS ATĻAUJAS NAV ANULĒTAS, BET IZCEĻOTĀJUS VĒLREIZ PĀRBAUDĪS

Ilgais pārtraukums, kas iestājies izceļošanā uz Argentīnu, radījis ieinteresētajos tautiešos rūpes par tālākām izceļošanas izredzēm, dažādas baumas un minējumus, kas atbalsojas presē un daudzos pieprasījumos. Lai izbeigtu līdzšinējo nenoteikto stāvokli, Baltijas imigrācijas sadarbības komisija oficiāli ziņo, ka baumas, it kā līdzšinējās atļaujas iecelošanai Argentīnā būtu anulētas, nepatiesas. Visas atļaujas ir spēkā un nekādas speciālas atļaujas vai apstiprinājumi no ārlietu ministrijas vai imigrācijas direkcijas nav vajadzīgi.

Konsulāts Frankfurtē ir pārtraucis dokumentu vīzēšanu uz valdības rīkojumu pamata. Šī gada jūnijā Vācijā ieradīsies speciāla valdības iecelta komisija, kas ar IRO starpniecību pieņems un pārbaudīs visus, kas atļaujas iecelošanai jau agrāk saņēmuši, bet līdzšinējo grūtību dēļ nav varējuši izlietot. Ģimenes princips netiks šķirtas. Vecuma robežas paredzētas šādas: vieninieku cilvēkiem un bezbērnu laulātiem pāriem līdz 45, ģimenes galvām līdz 50 gadiem. Šīs gadu robežas uzskatāmas vienīgi par pieturas punktu, jo izceļotāju piemērotību noteiks ģimenes galvas arodnieciskās un visas ģimenes kopējās darba spējas. Argentīnas komisija Vācijā nodarbosies vienīgi ar jau piešķirtajām atļaujām un jaunus lūgumus pagaidām nepieņems. Visi lūgumi, kas iesūtīti Baltijas imigrācijas komisijai līdz š. g. 1. maijam un uz kuriem vēl apliecības par atļaujas piešķiršanu nav dotas, uzskatāmi par neesošiem. Visiem, kas vēlas izceļot uz Argentīnu, neatkarīgi no tā, vai savā laikā lūgumi iesūtīti vai ne, nāksies reģistrēties par jaunu savlaicīgi izziņojamā laikā un kārtībā.

Baltijas imigrācijas komisija būs pateicīga par katru informāciju attiecībā uz notikumu gaitu un norisi, bet līdz nepievienot rakstiem starptautiskā pasta kuponus atbildei, jo darbinieku trūkuma dēļ iespējams atbildēt tikai sevišķos izņēmumu gadījumos. Tā paša iemesla dēļ komisijai nav iespējams izkārtot individuālās informācijas, darba līgumu, dzīvokļu apgādes un citus šāda rakstura lūgumus. Visu informāciju komisija sniegs caur LCK informācijas nozari.

Ieceļotāju zināšanai jāpiemin, ka pēdējā laikā Argentīnā aizvien grūtāk atrast piemērotu nodarbošanos akadēmiski izglītotiem darbiniekiem, bet dažādu amatnieku un strādnieku pieprasījums turpretim ir liels. Pastāvošā dzīvokļu krize pēdējo sešu mēnešu laikā vēl paasinājusies, un katram iebraucējam jārēķinās ar ļoti lielām grūtībām mītnes atrašanā. Būvniecības intensīvizēšanu kavē būvmateriālu un darba roku trūkums. Argentīnas latviešu palīdzības fonda uzturētā latviešu imigrantu mītne var uzņemt samērā niecīgu skaitu, un tās paplašināšana atkarīga no pašu jauniebraucēju pašpalīdzības tālākas izveidošanas.

Baltijas imigrācijas komisijai domātā korespondence adresējama: Comision de Cooperacion Baltica de Immigracion, Casilla de Correo 1875 — Buenos Aires.

Latvieši kanadiešiem šķiet neparasti un īpatnēji

Kanadā nokļuvušie latvieši pilnīgi izpratuši, ko nozīmē tautas kopība svešatnē, kādēļ lielu vērību un enerģiju veltī sabiedriskam darbam. Rosīgi darbojas dzejniece Velta Toma, kas ir ne vien Baltijas tautu sieviešu padomes latviešu delegācijas pilnvarotā Kanadā, bet darbojas arī vēl citās organizācijās. Labi pārvaldīdama angļu valodu, Velta Toma paspējusi rast sadarbību ar turienes presi un māksliniekiem. Dzejniece raksta: „Līdz sagurumam pārslogoti ar darbu un uzdevumiem esam, ja aptveram, ko nozīmē kopā turēšanās svešatnē. Ja tagad mūsu bariņš izklīdīs, to vēlāk nesavāksim vienkopus. Tādēļ šī gandrīz vai Pietuku Krustiņa rosme darbos un rakstos. Uz laiku jānoliek dzejas spalva, jādarbojas karsti sabiedriski, lai nezaudētu tā tauta, kam rakstu, kaut tā ir sīka tautas sauja te." — Šie dzejnieces Veltas Tomas vārdi lai būtu aicinājums visiem, kas jau sākuši vai drīzumā sāks jaunu dzīvi svešā malā.

Edmontonā 1. un 2. maijā notika tā sauktais Carnival of Nations. Piedalījās arī latvieši, bet 16 dalībnieču nāciju saimē nebija ne lietuviešu, ne igauņu. Katrai tautībai bija neliela novietne ar rotām, daiļamatniecības izstrādājumiem, reklāmas izdevumiem uc. Latviešu novietnei piekrišana bija liela un par to vēlāk atzinīgi pārsprieda radiofonā un laikrakstos. Latvieši esot jauni, neparasti, un īpatnēji.

15. maijā Edmontonā atzīmēja Mātes dienu ar dievkalpojumu, svinīgu aktu un dzejnieces Tomas referātu Māte latviešu literātūrā. Tanī pašā laikā vāca naudas ziedojumus, ar ko pārsūtīt Vācijā dzīvojošiem tautiešiem saziedotās drēbes un pārtiku. Mantas vāca līdz 28. maijam, lai pēc iespējas apzinātu tālākus novadus. Par šīs akcijas faktisko vadītāju uzskatāms KLNA kasieris Imants Žīgurs. Savāktās mantas un pārtiku nolemts nosūtīt Baltijas tautu sieviešu padomes latviešu delegācijai, kuras uzdevums sūtījumu lietderīgi sadalīt.

Šinī situācijā nav citas alternātīvas, kā tikai — cīņa, kaut arī katrs no mums būtu palicis viens pats. Tā ir mūsu neapstrīdama tiesība, kaut arī pirms nedaudz gadiem ne tikai atsevišķi cilvēki, bet veselu tautu vadoņi šo tiesību neatzina un mūsu cīnītājus pielīdzināja nacistiem un kara noziedzniekiem. Un tomēr mums ir šīs tiesības, kas izriet no viselementārākā tiesību jēdziena, un mums tās arī jāizmanto līdz pēdējam.

A. U.

Kārlis Freimanis ASV lūdz ziņas

par māsu Lavīzi (Luīzi) Freimani, apm. 65 g. v., pēd. ziņas no Rīgas, par brāļadēlu Krišu Friča dēlu Freimani ar ģimeni, 1941. g. vēl dzīvoja Alsungā, un par citiem radiem un paziņām.

ADRESE: V. Bergam, Giessen, Waldsiedlung, Licherstr. 106. 4054 Lab. Serv. Comp. (402)

VĒSTULES REDAKCIJAI

Dominiks Kalvans,
Manheimā

MŪSU RAKSTNIEKI KLUSĒ

Kad savā laikā no Zviedrijas atskanēja Niklāva Strunkes aicinājums māksliniekiem — dokumentēt mūsu tautas postu, izcēlās dzīvas pārrunas par mākslinieku un mākslas uzdevumiem. Ja tas skāra latviešu nacionālās dzīves iekšējās problēmas, tad mūsu lielā traģēdija līdz šai pašai dienai palikusi tikpat kā neapcerēta vēsturiskā, sabiedriskā un filozofiskā aspektā. Ir it kā pietrūcis asināta prāta intereses un redzīgas acs ar aptverošu skatu, kas mūsu lielo kustību no ziemeļiem uz visu plašo pasauli saistītu kādā kopsakarībā ar laikmeta lielajiem politiskajiem, sociālajiem un sabiedriskajiem notikumiem un pārvērtībām. Ka pie visa vainīgs karš un dažādas okupācijas, ir elementārs fakts, kas pieder vēsturei. Laikrakstu iekas vadi, sabiedriskas runas un stāvokļa novērtējumi visumā adresējas uz aktuālajiem notikumiem mūsu ipatajā dzīvē un tuvāko nākotni. Bet savu vietu, savu lomu, savu garīgo vaigu modernajā pēckara laikā neesam ieraudzījuši vēl nevienā vispārcilvēciskā atziņu spogulī. Un ja mūsu kultūras nesēji ir vispirmā kārtā rakstnieki, kuru rīcībā ir tās pamatierocis — vārds, tad gaidām no viņiem, ka tie šo spoguli pacels. Viņu uzdevums ir parādīt mūsu postu humānitātes aspektā, lai tas, vārdā nenosaukts, uz visiem laikiem nepaliktu tikai kā mazas tautas vienas grupas fiziska nelaime, ko izlīdzina materiāla labklājība un ieplūšana citās tautās.

„Filmai jābūt lidmašīnā otrdien pusdienas laikā!"

KĀ DAŽĀS DIENĀS UZŅĒMA FILMU PAR AMERIKĀŅU JOSLAS DP DZĪVI UN DARBU

„Misters Kraucs ir izsaukts no Augsburgas uz Frankfurti. Ar nakts vilcienu no Ženevas uz Frankfurti ved jēlfilmu. Jums tūlīt jāsēžas mašīnā un Frankfurtē jāsāk filmēt."

„Kāpēc?"

„Tāpēc, ka te tikko pienākusi telegramma no Vašingtonas: NEKAVĒJOTIES VAJADZĪGA FILMA PAR DP STOP OTRDIEN AR LIDMAŠĪNU NEATTĪSTĪTU IZSŪTĪT NO FRANKFURTES STOP KOMENTĀRUS PIERAKSTĪT STOP"

„Stop!! Bet šodien jau ir trešdiena, un mēs neatrodamies Frankfurtē, bet Bad Kisingenā."

„Mums nav laika gaŗi tirgoties. Mašīna apakšā gaida. Sēstieties iekšā. Satieciet Kraucu. Sāciet griezt. Līdz otrdienai dabūjiet to lietu uz kājām. Līdz Frankfurtei padomājiet par saturu. Es arī padomāšu. Es arī likšu citiem padomāt. Sazvanīsimies. Lai Kraucs griež. Tas ir beidzamais stop. Visumā mums jāparāda kā DP dzīvo, kā viņi strādā, kā viņi mācās, kā viņi piesakās izceļošanai, kā viņus pārbauda, kā viņi aizbrauc."

Izrādās, ka arī ar tik schematisku „manuskriptu" pietiek, lai varētu ko uzņemt. Vismaz jācer, ka pietiek, jo īsti to apstiprināt varēs tikai tie, kas redzēs filmu attīstītā veidā, un tie cilvēki atrodas otrpus okeana.

Frankfurtei vistuvākā DP nometne, kā zināms, ir Hanavā, un, kad ieradāmies tur, bija jau vakars. Nolēmām, ka DP gulēšana nevarētu diezin kā iespaidot amerikāņus izrakstīt vairāk ieceļošanas garantiju, un arī paši aizgājām gulēt. Hm... Nu — vismaz filmēt tai vakarā nefilmējām.

Kad ceturtdienas rītā pamodāmies, tad izrādījās, ka daļa hanaviešu, visvairāk no lietuviešu pagalma, kāpj automobiļos, lai dotos uz izceļotāju nometni Bucbachā. „Stop!" mēs teicām, un Ed. Kraucs ar visiem aparātiem uzrāpās uz lēzena auto jumta, lai filmētu ainu, kā lietuviešu bērndārza bērni ar puķēm izvada aizbraucējus.

Kā aizbraucējiem, tā bērndārzniekiem bija lielu lielie brīnumi par onkuli, kas tur uz auto jumta tik jocīgi darās. Pienāca pusdienas laiks, kamēr katram atsevišķi un visiem kopā, ar labu, ar draudiem, ar iestāstīšanu un ar parunāšanos krieviski bijām ieskaidrojuši, ka amerikāņiem neliksies dabīgi, ka lietuviešu DP kāpj automobiļos ar smagām nastām uz muguras, bet pa to laiku skatās atpakaļ pār plecu un smaida kaut kur pret mākoņiem. Bērni pa laikam iemācās svešvalodas ātrāk, un viņi jau pēc apmēram divi stundām zināja, ka, puķes pasniedzot, nevajaga blenzt atpakaļ uz objektīvu. Pēc trim stundām Kraucs bija izplēsis pusi savu kuplo matu. Pēc četrām stundām izdevās uzņemt dažus komitejas vīrus. Bet kad mēs pēcpusdienā aizbraucām, dažas lietuviešu dāmas vēl stāvēja sētsvidū un sastingušas smaidīja pret to vietu, kur bija atradies aparāts.

Drusku vieglāk veicās ar automobiļiem, kuŗu uzdevums bija ar pilnu DP kravu izbraukt pa vārtiem ar uzrakstu „International DP Camp Hanau" un gaŗām policistam, kas svinīgā apziņā, ka viņu filmē, sastinga tik ļoti, ka laikam līdz mūža galam vairs nespēs brīvi kustēties. Automobiļi paši nekādu tieksmi aparātā drāzties neizrādīja, un tā filmas beigas mums bija rokā — DP pēc visām grūtām pārbaudēm izbrauc pa pelēkiem nometnes vārtiem pretim jaunai, laimīgākai dzīvei!

Hanavā vēl uzņēmām Hariju Gricēviču, kas savā jumta istabiņā glezno plakātu ar DP nometnes vārtiem, kas mazliet atgādina augstas karātavas, un pa to laiku sastrīdējāmies ar kādu ukrainieti, kas bija ļoti sašutusi par elektriskiem kābeļiem, ko izvilkām pa gaiteņiem, lai ar prožektoriem varētu spīdināt plakātu un Harija Gricēviča pīpi, ko viņš pēc Krauca norādījumiem artistiski ļoti, ļoti iezīmīgi izņēma un atkal atlika atpakaļ mutē, „lai filmā būtu vairāk kustību". Labi, ka sastrīdējāmies, jo izrādījās, ka ukrainiete dusmīga uz kābeļiem savu daudzo bērnu dēļ, un, kad bijām pārliecinājuši viņu par to, ka kābelis nav tik bīstams, bijām reizē pārliecinājuši viņu arī par to, ka mums dikti noderētu pāris metru uzņēmumu tādā DP istabā, kur kopā ar pieaugušajiem mitinās bars bērnu.

Bucbachā daži bija ļoti dusmīgi, bet citi ļoti priecīgi par to, ka uzņēmām viņus visdažādākās izģērbtības pakāpēs ārstu uzgaidāmās telpās, asins spiediena pārbaudē, rentgena kabinetā, sirds pārbaudē un visādās citādās izdarībās, kas dīpītim jāpacieš, iekām IRO ārsts pasaka: „Derīgs!"

Kad ārstu kabinetu uzņemšana bija galā, izrādījās, ka galā arī darba laiks. ASV konsuls pašlaik salika papīrus mapē un taisījās mājās.

„Mums nepieciešami vajadzīgs uzņēmums no zvēresta pie konsula!" bija sacījis šefs. „Mums nepieciešami vajadzīgs uzņēmums, kur DP nodod zvērestu!" sacīju konsulam. Lieta beidzās ar to, ka pa nometni sameklēja ģimeni, kam patiesībā būtu jānāk zvērēt tikai rīt. Mazais puika bija sapratis, ka tagad jāceļ roka zvērestam, un ne ar runām desmit dažādās valodās, ne ar varu, viņa rokeli uz zemi nevarēja dabūt. Jau tumsa, kad Kraucs beidzot varēja sacīt: „Dievs ar viņu! Varbūt, ka kas iznāks, bet, ja es tagad netikšu zem dušas sviedrus noskalot, tad es uzdodu."

Nākamajā rītā Hellingenas apgabala štāba arodapmācības daļas biroja darbinieki, kas, ieskaitot apgabala apmācību vadītāju Amerikas latvieti Pauli Ašmani, visi ir mūsu tautieši, pārvērtās par priekšzīmīgiem kino aktieriem. Zigismunds Vidbergs un daudzas dāmas un kungi, kas parasti vada mierīgākas dienas šai birojā, staigāja, kustējās, smaidīja pēc Krauca norādījumiem, kamēr pa dažām stundām bija gatavi kadri, pie kuŗiem amerikāņi, kas pierunās šeit uzņemtajai filmai tekstu, varēs piebilst: „Jūs redzat, ka DP arodu zināšanas ir rūpīgi reģistrētas, un šai kartotēkā sakopotas sīkas ziņas par līdzšinējo praksi un mācēšanu, kādu ieguvis katrs atsevišķais no daudzajiem apgabala DP. Izņemot nodaļas vadītāju, kas ir amerikānis, arī šo svarīgo darbu veic tikai pašu DP darbinieki."

Tad kārta uz galvas apgriezties bija arodkursiem Eslingenas Pilsskolā. Nākamajā rītā darbnīcām Lidotāju skolā. Pēc tam — jā, nu bija jāsabāž galvas kopā un jāizdara — kā teiktu biedri Rīgas Sarkanā filmā — uzskaite par paveikto. Konstatējām, ka visvairāk mums joprojām vajadzīgs sākums. Beigas jau būtu. No otra gala, atpakaļ griežot, filma izskatītos apmēram tā: DP atstāj nometnes. DP pirms nometnes atstāšanas zvēr pie konsula. DP pirms zvērēšanas rūpīgi pārbaudīti fiziskās un politiskās veselības ziņā. DP pirms medicīniskām un politiskām pārbaudēm pārbaudīti arodu zināšanās. DP pirms arodzināšanu pārbaudēm ir arodus mācījušies. Stop! — Te mēs vēl iegriezīsim kādus iespaidīgākus kadrus Ludvigsburgas arodskolā, kur ļaudis rīkojas ar uguni un dzelzi. Tas filmā izskatās labāk nekā darīšanas ar adatu vai zīmuli vien. Mēs esam rādījuši, ka DP strādā birojos. Parādīsim arī Ludvigsburgas motoru depo, kur vairāk nekā 300 DP strādā melnāku darbu.

Labi. Bet tas viss vēl ir tikai vidus. Sākumam varētu noderēt ukrainiete ar daudzajiem bērniem. Uzņemsim vēl kādu ģimeni Eslingenas Stīfelmeijerā. Bet tad gan jāsāk lūgt Dievs, lai lietus, kas tik devīgi rasinājis jumtus visas šīs dienas, kamēr noņēmāmies ar uzņēmumiem telpās, vismaz pirmdienas pievakarē norimstas, ka varētu aizšaut līdz Heilbronai, kur ir tuvākā baraku nometne, un izdarīt kādus āra uzņēmumus.

„Tas derēs sākumam," sacīja Kraucs, kad viņš norāpās no barakas jumta un rieta saules stari spīguļoja objektīvā, kas tikko bija uztvēris pelēkas barakas, krāsainus veļas gabalus un poļu bērnu pulciņus putekļainos celiņos starp šīm barakām pie Heilbronas.

Otrdienā, kā norunāts, filma aizgāja pa gaisu. Stop! Filma aizgāja uz Vašingtonu pa gaisa ceļu. Mēs ceram, ka tad, kad to otrā malā attīstīs, ļaudis neplēsīs matus. Mēs varam tikai cerēt, jo šī ir viena tāda savāda filma, kuŗas uzņemšanu iesākot, vēl lāga nezināja kāds būs iesākums, un kuŗu nobeidzot, operātors vēl skaidri nezināja, kas īsti būs iznācis. Cerēsim. Stop.

Aleksandrs Liepa

Džemstaunas bērnunams

VĒSTULE „LATVIJAI" NO ŅUJORKAS

Mazliet pārsteigta vēroju tumšsarkano trīstāvu ēku ielas malā, kur Džemstauna savienojas ar nelielo Falkoneras pilsētiņu. Manā uztverē Vācijā tas bija veidojies nemājīgs un auksts. Bet šis nams ar savu veclaicīgo architektūru šķiet gluži pievilcīgs. Uzraksts ielas malā: „braukt lēnām — bērnunams!" — liecina, ka esam klāt.

Ekā gaiteņi piesvaidīti apaviem, cimdiem un virsdrēbēm, aiz kuŗām ar pūlēm saskatām mājasmāti, bet bērnunama darbinieces apstāj manus mazuļus.

Bērnunamā novietoti 40 zēni un meitenes, 5 līdz 18 gadu vecumā, bet tikai nedaudzi ir bāreņi, pārējie — tādi, kuŗus vecāki nevar vai negrib paši audzināt. Vecāki par bērnu uzturēšanu atlīdzina pēc iespējas, un šī iestāde dod ne tikai pārtiku, apģērbu un izglītību, bet dažos gadījumos sagādā pat iespējas studēt. Sasniedzot pilnus 18 gadus, audzēkņiem bērnunams jāatstāj.

Nama trešajā stāvā atrodas zēnu un meiteņu guļamistabas un mazgājamās telpas. Bērnu gultas novietotas lielās gaišās istabās ir 2 līdz 5 gultām katrā. Ikvienas istabas iekārtojums citāds — ir istabas ar metalla gultām un linoleja grīdu segumu, bet citas iekārtotas stilā un grīdas rotā paklāji: ikvienu iekārtu dāvinājusi kāda reliģiska apvienība. Daudzās istabās ir radio aparāti, bet meiteņu gultās novietotas skaistas lelles — mazāko meiteņu guļas vietās pat vesels pusducis. Ir arī bibliotēkas istaba un garderobes telpa, kuŗā gluži apžilbstu no visdažādāko krāsu un griezumu tērpu rindām — katrai meitenei ir 7 vai 8 kleitas. Šai stāvā atrodas arī mācību telpa. Otrajā stāvā ir viesistaba, biroja telpas un šūšanas darbnīca bērnu nama iedzīvotāju vajadzībām. Pirmajā stāvā atrodas ēdamistaba, virtuve un pieliekamās telpas, kur mūsu pavadonis no milzīgas kastes piedāvā mums konfektes: „Saldumus mums šad un tad atsūta Džemstaunas veikali, arī konditorejas uzdāvina pa nenopirktai kāzu tortei."

Apskatījuši rotaļu un vingrošanas halli, nonākam centrālapkures pagrabā, uzkāpjam arī jumta stāvā, kur atrodas saslimušo bērnu istaba. Bērnu namam pieder arī farma ar jājamiem zirgiem bērniem, 12 govīm, cūkām un ap simts vistām. Farmas ražojumus patērē pats bērnunams.

Dienu sāk pakluss klauvējiens pie durvīm ceturksni pēc sešiem no rīta. Namu pārstaigā pārvaldnieks zviedrs Malms. Pulksten septiņos atskan brokastu zvans, un tos bērnus, kas pie galda ierodas izpūruši un nekārtīgi, saliek kaktos. Bet tā kā šai telpā ir tikai trīs kakti, tad dažreiz gar sienām stāv vesela goda sardze. Neviens no bērniem neatļaujas veltīt nosodītajiem kādu piezīmi. Brokastis ievada un nobeidz lūgšana, un paši bērni novāc galdu un nomazgā traukus, citi sakārto istabas. Ap 1/29 bērni dodas uz skolu un Malma kundze vēl savā birojā pārbauda audzēkņu roku un apģērba tīrību. Pusdienas ir pulksten 12, bet no 13 līdz 16 turpinās mācības. Uzdevumi nākamajai dienai mājās nav jāgatavo.

Pēc skolas darbiem bērni pārģērbjas un laiku līdz vakariņām un pēc tām pavada pēc pašu patikas. Parasti viņi īpašā rokdarbu studijā zīmē, veido, pin grozus, auž paklājus, veido metallplastikas utt. Nevienam nekā neuzspiež un arī nekā nelūdz. Skaistā laikā bērni iet dārzā šūpoties, brauc ar velosipēdiem vai izmanto kādu no jājamiem zirgiem. Drusku apnikušas bērnunama vecajiem iemītniekiem, bet arvien vēl interesantes manai mazajai meitai, telpas stūrī stāv divas vecas klavieres, kuŗas bērni dauza ne tikai dūrēm, bet bieži vien arī kājām. Nopietnas mūzikas cienītāji var izmantot pianino bibliotēkas istabā vai viesistabā.

Bērnunamā reizi nedēļā notiek bībeles stunda un kino izrādes. Sēdot ērtajos atzveltņos vai arī, vienkārši atlaižoties uz mīkstā paklāja, bērni noskatās kultūras filmas un komēdijas. Šai namā nekā neaizliedz — ikvienu lietu drīkst ņemt un lietot. Nevienu nesoda, ja viņš bez atļaujas pārtikas noliktavā paņēmis sev augļus vai saldumus. Pret audzinātājām bērni izturās biedriski, dēvē tās priekšvārdā un ne katrreiz paklausa bez iebildumiem. Un ļoti bieži aizstāv savu uzskatu pareizību arī inspektoram Malmam. Tos viņš labprāt uzklausa, bet necieš nekādas debates lūgšanu laikā. Pēc lūgšanas mazākajiem bērniem pulkst. astoņas vakarā jau jābūt gultās.

Kad vakaros ieeju paraudzīties mazo meiteņu guļamistabā, mazā Zūzija, izstiepusi rociņas, lūdz vakara skūpstu, un gaida, kad varēšu viņai izstāstīt pirmo pasaku. Bet vecākie bērni grib zināt: „Vai esat redzējusi Staļinu? Vai jums izdevās sarunāties arī ar Hitleru?"

Šie bērni, būdami tik veselīgi savos uzskatos, un fiziski, būdami brīvi un biedriski pret ikvienu, aug par cilvēkiem, kuŗus laikam gan nekāda vara nepiespiedīs domāt un rīkoties pēc diktāta.

Ņujorkā, maijā

Vilma Dušulte

Sarkanarmijas ģenerāļu karjēras

NO KONCENTRĀCIJAS NOMETNES PAR MARŠALU UN NO MARŠALA PAR BATALJONA KOMANDIERI

Laikam nevienā armijā nav iespējams tik ātri uzdienēt kā padomju, bet laikam arī nekur nav tik maz pensionētu ģenerāļu kā Padomju Savienībā. Liela daļa augstāko virsnieku sarkanarmijā beidz savu spožo karjēru Sibirijas darba un koncentrācijas nometnēs vai arī no NKVD lodes. 1946. gadā apcietināja, notiesāja un nosūtīja uz Sibiriju padomju aviācijas priekšnieku, gaisa maršalu Novikovu tikai tāpēc, ka viņu darīja atbildīgu par disciplīnas trūkumu lidotāju kadros. Līdzīgs liktenis piemeklēja arī ilggadīgo padomju flotes virspavēlnieku admirāli Kuzņecovu.

Laime nelaimē bija padomju vecākajam maršalam Kuļikam. Hitleŗa armiju uzbrukuma laikā viņš bija dienvidfrontes komandieris. Kad vācieši tuvojās Rostovai, Kuļiks lika ierasties savā mītnē atsevišķo daļu komandieŗiem, lai apspriestos. To izmantoja vācieši, ieņēma Rostovu un sagūstīja tūkstošiem sarkanarmiešu. Maršalam Kuļikam vajadzēja doties Kanosas gājienā uz Maskavu, kur Staļins degradēja viņu par kāda artilerijas bataljona komandieri. Kuļiks sakoda zobus un izturēja. Kaŗa beigās viņš atkal bija ģenerālis un tagad ir mācības spēks Maskavas militārajā akadēmijā.

Budjonniju no līdzīga likteņa paglāba tikai tas, ka viņš savā laikā kopā ar Staļinu piedalījās Caricinas aizstāvēšanā. Otrā pasaules kaŗā šim ūsainajam maršalam, kas kādreiz cāra armijā bija kavalerijas seržants, nebija laimes nemaz. 1941. gadā, kad Budjonnijs komandēja dienvidu fronti, viņu burtiski samala vācieši. Arī viņu pašu tik tikko nesaņēma gūstā galvenajā mītnē Kijevas tuvumā.

Vēl līdz šai dienai mistisks palicis maršala Blichera liktenis. Savā laikā viņš bija padomju Tālo Austrumu armijas komandieris. Kaŗa sākumā viņš miklainā kārtā pazuda no Vladivostokas. Klīst baumas, ka maršals Blichers caur Mandžūriju aizbēdzis uz Japānu, lai glābtos no čekas lodes.

Interesanta karjēra ir sarkanarmijas preses šefam, ģenerālmajoram Veršigoram. 1941./42. gada ziemas kaŗa laikā, kad bija krituši gandrīz visi virsnieki, Veršigora pārņēma bataljona vadību, lai gan viņam nebija nekādas militāras izglītības. Pēc gada viņu paaugstināja par pulkvedi, bet kaŗa beigās par ģenerālmajoru. Tā kādreizējais filmu režisors bija kļuvis armijas ģenerālis.

Jaunākais sarkanarmijas maršals Rokosovskis savu komētai līdzīgo karjēru sāka caur koncentrācijas nometni Sibirijā. Toreiz viņš bija jauns pulkvedis, kad to apvainoja Tuchačevska sazvērestībā. Višinskis lieliski organizētā prāvā notiesāja galvenos vainīgos uz nāvi, bet Rokosovskim piesprieda 10 gadu spaidu darbu. Kad sākās kaŗš, tagadējais maršals ar rakstu lūdza Staļina atļauju rehabilitēties kādā soda bataljonā. Viņam atļāva. Jau gadu vēlāk Rokosovskis bija pilnīgi apžēlots un paaugstināts par ģenerālmajoru. 1943. gadā viņš jau saucās Padomju Savienības varonis un bija kļuvis par armijas ģenerāli. Tad Rokosovski smagi ievainoja un nosūtīja ārstēties uz Maskavu. Te viņš iepazinās ar filmu aktrisi Tamaru Makarovu, un drīzi vien abu starpā nodibinājās cieša draudzība. Kad aktrises oficiālais līgavainis par to sūdzējās Staļinam, Rokosovskis atgriezās frontē kā pirmās ukraiņu armijas komandieris. 1945. gadā kā jaunākais maršals viņš iesoļoja Berlīnē. Tagad Rokosovskis iecelts par Padomju Savienības Eiropas frontes vadītāju

Anekdoti no austrumu joslas

„Sächsische Zeitung" lasāms šāds ziņojums: „Citu veidu, kā cīnīties par mieru, rāda darbs 80. tautas pamatskolā. 6a klases meitenes domrakstu vietā raksta vēstules bērniem Rietumvācijas skolās, izsakot šais vēstulēs savu karsto vēlēšanos, lai pastāvētu miers, un vienkāršā, bērnišķīgā formā aicina rietumu bērnus iekļauties vispārējā cīņā pret kaŗu un imperiālismu."

*

Padomju joslā nesen publicēts policijas ziņojums, kuŗā teikts: „Meklējam kabatas zagli, drukna auguma, ap 1,70 m gaŗu, brūniem matiem."

Jau nākošā dienā attiecīgā policijas iestāde saņēma vēstuli, kuŗā pēc vispārīgiem ievadvārdiem bija teikts: „... kā druknais augums, tā attiecīgais garums un matu krāsa man ir. Esmu gatavs nekavējoties stāties tautas policijas dienestā.

Pašaizliedzīga tautieša darbs latviešu bēgļu labā

Tautietis Kārlis Freimanis savā kazu farmā

Lielais latviešu emigrantu vilnis uz ASV sācis velties. Taču daudziem, īpaši tiem, kas izvēlējušies citas zemes, līdz šim palicis noslēpums, ka galvojumu sagādātāju vidū ir ne tikai lielās labdarības organizācijas, bet arī atsevišķi, visai atsaucīgi un uzņēmīgi tautieši, kuŗu sakari ar dzimteni un tautu pārtrūkuši kopš gadu desmitiem. Viņu rosme un uzņēmība novērtējama tikpat augstu kā baznīcas organizāciju un citu organizāciju darbs. Viens no viņiem ir Kārlis Freimanis, Amerikas latvietis.

Mazturīgu vecāku dēls būdams, viņš līdz 1910. gadam pa vasarām pelnījis iztiku, ganīdams lopus, bet ziemu mācījies Kuldīgas un Ivandes skolās. 15 g. vecumā viņš aizbraucis uz ASV, kur centīgi strādājis un dzīvojis taupīgi. Pirmā pasaules kaŗā Freimanis iestājies ASV armijā, bet pēc demobilizācijas, strādādams dažādus darbus, apceļojis visus ASV štatus. Ar latvieša centību un izturību ticis pie turības, viņš beidzot apmeties netālu no Ņujorkas un nopircis vairākus lauksaimniecībai derīgus zemes gabalus. Daži no tiem neizmantoti strādnieku trūkuma dēļ. Viņš iekārtojis arī kazu farmu. Daudzi no viņa agrākajiem paziņām — latviešiem — miruši, bet daudzi pārtautojušies un par Latviju un latviešiem vairs nekā negrib zināt.

Pēc otra pasaules kaŗa dažas saraustītas ziņas par latvju tautas lielo traģēdiju nonākušas arī līdz viņam. Viņa latviskā sirds nav varējusi palikt vienaldzīga. Pats dažādus grūtumus pārcietis, viņš labi izprot tautas postu un ciešanas. Viņš grib palīdzēt, bet nav sakaru. Rakstījis uz Latviju radiem un paziņām, bet atbildes nav saņēmis, jo Latvijā tai laikā jau valdījusi asiņainā diktātūra. Nodibinājis sakarus ar kādu latviešu organizāciju ASV, Freimanis iestājies tajā par biedru, lai ar kārtējām iemaksām un ziedojumiem atbalstītu tās darbu. Šinī organizācijā dabūjis dažas latviešu adreses, trimdā Vācijā. Viņš nekavējoties izsūta šiem tautiešiem galvojumus un pārtikas saiņus. Viņš raksta, ka nolēmis visiem spēkiem pūlēties un izmantot visus savus materiālos līdzekļus, kā arī plašo pazīšanos, lai vairāk un vairāk latviešus pulcinātu ASV. Sevišķi viņš gribot palīdzēt tiem, kuŗiem cita palīga nav. Freimanis paredzējis celt ēkas iebraucējiem, apbūvēt savus zemes gabalus, kā arī izvietot un sagādāt darbu pie saviem radiem cittautiešiem un paziņām. Nekādus pretpakalpojumus viņš no iebraucējiem negaida, izņemot vienu — katram atbraucējam jāapņemas rūpēties par tiem tautiešiem, kuŗi vēl palikuši Eiropas postā, lai tiem sagādātu iespēju emigrēt uz ASV. Kas gribēs, varēs strādāt pie viņa, bet kas ne, tiem Freimanis pats apņemas palīdzēt atrast citur darbu. Vispirms viņš cenšas dabūt pāri būvstrādniekus un laukstrādniekus-lauksaimniekus, lai varētu sagatavot dzīvokļus un sākt darbus zemkopībā, jo daži viņa zemes gabali stāvot atmatā. Pēc tam Freimanis cer rūpēties par citu profesiju, arī garīgā darba, darbiniekiem. Līdz šim viņš jau parakstījis lielu skaitu galvojumu latviešiem un gaida, ka maijā jau pienāks pirmā grupa pieprasīto.

Pārzinādams arī tirdzniecības apstākļus, Freimanis cer palīdzēt arī latviešu tirgotājiem.

Freimanis lielāko mūža daļu pavadījis starp svešatautiešiem, tā pēdējo posmu viņš grib pavadīt savu tautiešu vidū. Katrs latvietis viņam [illegible] mīļš draugs, un kādā vē[illegible] viņš raksta, ka varot nopirkt [illegible] visu, tikai ne tēvu, māti un [illegible]tautu. —la.

Latvju dainas ceļā uz Indoķīnu

MATERIĀLAIS RISKS IZDEVĒJU NEBAIDA UN GRĀMATA TOMĒR IZNĀKS — PASŪTINĀTĀJI VĒL VAR PIETEIKTIES

Latviešu grāmatu tirgū sācies sabrukums. Izdevēji vairs nespēj samaksāt spiestuvju rēķinus un daudzi pasākti darbi jāatstāj pusceļā. Ir tomēr grāmatas, kuŗas turpmākās gaitās mums būs pat vairāk nepieciešamas kā dienišķā maize. Viena no tām ir Latvju dainas, kas iznāks J. Kadiļa apgādā Eslingenā. Jautāts, vai straujā izceļošana un latviešu trimdinieku saimes materiālo apstākļu pasliktināšanās neradīs nepārvaramus šķēršļus iecerētajā Latvju dainu izdošanā, J. Kadilis mums izteicās:

„Nekad vēl savā mūžā neesmu bijis grūtākas izšķiršanās priekšā, kā šai gadījumā. Latvju dainu izlasei līdz šai dienai pieteikušies pavisam 652 noņēmēji. Lai segtu tiešos iespiešanas izdevumus, nerunājot par minimālo izdevēju pūliņu atalgojumu vai peļņu, vajadzīgi vismaz 1400 pasūtinājumi. Ko darīt? Pārtraukt un atmaksāt saņemtās iemaksas vai turpināt? Pirmā izeja būtu tā vieglākā, otra — neparredzama un saistīta ar ļoti lielu risku.

Izšķirties palīdzēja daudzās tautiešu vēstules no tālā svešuma.

Tur ir viena — no jauniņas latviešu literātes, kas nokļuvusi amerikāņu ģimenē un nu jau pusgadu nav dzirdējusi latviešu valodu. Ilgas pēc tās esot tik lielas, ka viņa vienatnē dažkārt deklamējot iemīļotu dzejnieku vārsmas. (Cik nesen vēl V. Kalve šī paša laikraksta slejās rakstīja: „Latviešu valodas skanēšana ap to kļūs arvien klusāka, un daudziem pienāks laiks, kad viņiem būs pašiem sev čukstot jāsaka tēvu valodas vārdi, lai tie justos vēl dzīvi"!)

Tur ir cita — no latviešu leģionāra, kas nule no Francijas devies uz tālo Indoķīnu un vēlas, lai latviešu Laima viņu tur pavadītu, kuŗas klātieni viņam atgādināšot sentēvu gudrības grāmata — dainas.

Vēl cita no strādnieču hosteļa iemītnieces Anglijā. Viņa samaksājusi abas grāmatas (kaut otrās iznākšana vēl nemaz nav fiksēta), lai veicinātu pasākuma izdošanos. Viņa arī jautā, ko varētu vēl šai ziņā darīt.

Un vēl kāda — no pazīstamas latviešu dzejnieces, kas lūdz rezervēt viņai vienu eksemplāru, kaut patlaban neesot ne graša pie dvēseles, taču šo grāmatu samaksāt viņa vēl spēšot.

Un tā vēl dažas — no Kanadas, Austrālijas, pat Āfrikas. Arī tie pasūtinājumi, ko nepavada šādas vēstules, būs gan radušies no līdzīgām pārdomām un vēlējumiem.

Vai mēs drīkstējām tos ignorēt — materiālu apsvērumu dēļ? Nē, tad labāk risks un cerība, ka sapratēju pulks vairosies. Ir jau skumji, ka pasūtinātāju sarakstā neredz daudzu mūsu izcilāko un arī turīgāko tautiešu vārdus. Bet viņiem, cilvēkiem, jau arī mazāk laika par tādām lietām domāt... Viņi jau dažkārt taisa mūsu lielo politiku, bez kuras mēs tik un tā būtu pazuduši.

Tātad — īsi un kodolīgi — dainu krājums tomēr iznāks, kaut arī ar viena mēneša novēlošanos. Ceram, ka mūsu laipnie pasūtinātāji to piedos. Parakstīšanos pieņemsim vēl līdz 12. jūnijam, kad pasūtinātāju saraksts jānodod iespiešanai. Ja kādi pieteikumi tomēr novēlotos, tos varēsim ievietot otrā sējumā."

Noskaidros skolu jaunatnes apdāvinātību

Tautzinātniskā padome, saziņā ar LCK izglītības nozari sākusi pētīt latviešu jaunatnes apdāvinātību un dažus svarīgus blakus jautājumus. Vispirms šo pētījumu uzdevums ir noskaidrot skolu jaunatnes apdāvinātību atkarībā no vecāku sociālā stāvokļa. Vecajās kultūras tautās konstatēts, ka apdāvināti bērni sastopami tikai sabiedrības augstākos slāņos, bet zemākos apdāvināto bērnu procents ir stipri mazs. Pētījuma nolūks nu ir noskaidrot, vai un kādā mērā šī parādība konstatējama latviešu tautā.

Tālāk vecajās tautās ir konstatēts, ka augstākā sabiedrībā bērnu skaits ģimenēs mazāks nekā zemākos sabiedrības slāņos. Tāpat ģimenēs, kur bērni apdāvinātāki, to skaits mazāks. Šī parādība ir saistīta ar tautas sistēmatisku intelektuālu noplicināšanos. Pētījumu nolūks nu ir konstatēt, vai arī latviešu tautā šāda intelektuālu noplicināšanās notiek.

Pētījumos vēl jānoskaidro ģimeņu sairums kaŗa un izceļošanas dēļ, ārlaulības bērnu kvalitātes jautājums un ģimenes audzināšanas stāvoklis.

Ja pētījumi labi izdosies, būs iegūtas ziņas par ļoti svarīgām mūsu tautas dzīves problēmām, kas savkārt dos iespēju rast ceļus šo problēmu atrisināšanai. Ievērojot pētījumu lielo nozīmi, skolu vadītāji un skolotāji lūgti piesūtāmās aptaujas lapas izpildīt pēc iespējas rūpīgi.

Aptaujas lapas par pamatskolu 5., 6. un 7. klases audzēkņiem jāizpilda līdz šī mācības gada beigām un pēc tam jāiesūta LCK tautzinātniskajai padomei (13a) Hersbruck, Bayern, Lettenlager.

Elza Ķezbere

Kafija zilajā tasē

Zils porcelāns no Drezdenes
Un kafija no Javas,
Bet mīlestība, sirds ko nes,
No burvības nāk tavas.

Ir zelta tīklu zīmējis
Sens meistars porcelānā.
Mans gars tik saldi noreibis
Šai mīlestības mānā.

Kūp burvju dzēriens smaržojot.
Tas karsts kā tavas lūpas.
Es izdzeŗu to neprasot,
Kurp nesīs asins šūpas.

Tai zelta tīklā sieta es,
Ko skūpsti auž un skavas.
Zils porcelāns no Drezdenes,
Bet kafija no Javas . . .

„Zaļā krūze" skanēs arī Vācijā

MĒRBEKAS TEĀTRIS GATAVO JAUNU INSCENĒJUMU

„Kur piesit, tur skan," teica Skalbe par tikko no cepļa izvilktu māla krūzi. Skaidri un dzidri skanējusi arī no mākslinieka radīšanas cepļa ar ievingrinātu lugu rakstnieka roku izvilktā „Zaļā krūze"; par to liecina atsauksmes no Stokholmas, kur nesen notikusi šīs Mārtiņa Zīverta jaunās komēdijas pirmizrāde. Autora pašrocīgi adresētā sainī lugas manuskriptu, vēl labi pirms Stokholmas izrādes, Vācijā saņēmusi arī viņa bijusī kollēģa no Jelgavas teātŗa laikiem — Tonija Kalve. Un gan sarunās ar viņu, gan ar Jēkabu Zaķi Mērbekas teātŗa turnejas laikā pa amerikāņu joslu, kur tas Vircburgā sniedza pēdējās izrādes, izdodas uzzināt, ka izceļošanas drīzdzis nekādā gadījumā nekavēs turpināt spraigo teātŗa darbu.

Dokumenti gan daudziem jau kabatā, bet nevar zināt, kad pienāks atvadu diena. Un līdz tam nevar taču sēdēt, rokas klēpī turot. Turklāt lieliskie panākumi ar „Skapēna nedarbu" un „Inspektors nāk" izrādēm teātŗa saimei devuši jaunu uzmudinājumu. Tātad ir jautājums, vai šai turnejā daudzkārt par pēdējām apzīmētās Mērbekas teātŗa izrādes patiesi būs pēdējās. Visas pazīmes liecina, ka latvieši Vācijā vēl skatīs arī „Zaļo krūzi", kuŗas sagatavošana jau sākusies.

Komēdijas darbība risinās Dienvidvācijā, kapitulācijas dienās. Vāciete Šeples kundze pārmaiņus izīrē savu mēbelēto istabu — dienā bijušam karavīram Vurma kungam (neīstā vārdā) un naktī Rutai, kas priekš 2 gadiem zaudējusi vīru. Abi pārmaiņus guļ vienā un tai pašā gultā, un skatītājs jau pašā sākumā uzzina, ka tie ir laulāti draugi, kas viens otram nozuduši un nenojauš, cik tuvu gadījums tos atkal savedis kopā.

Nav šaubu, ka Zīverta „Zaļā krūze" atskanēs tikpat skaidri un dzidri kā Skalbes māla krūze, kad tai ar savu māksliniecisko erudīciju un neikdienišķo entuziasmu pieskarsies Mērbekas teātŗa mākslinieki. Skatuves mākslas mīļotāji šo brīdi gaidīt gaida. Lugu iestudē režisors J. Zariņš, un dekorācijas gatavo J. Dajevskis. Tāpat J. Zariņš inscenēs arī otru teātŗa jaunumu — Goldoni Viesnīcnieci.

Par pašu lugas autoru šimbrīžam zināms, ka viņš, dienišķo maizi sūrā fiziskā darbā pelnīdams un nesen vēl strādādams kādā bakelīta fabrikā, negaidot dabūjis iespēju pāriet vieglākā darbā, kļūstot par kādas lielas iestādes durvju sargu. Šī pārmaiņa būtu devusi daudz vairāk brīva laika un iespējas turpināt rakstnieka darbu, bet Zīverts jauno vietu pametis, tikko viņam bijusi jāuzliek galvā arī tradicionālā durvju sarga cepure. Savas lugas pirmizrādi Stokholmā viņš sagatavojis pats un, panākumu uzmudināts, pašreiz auklējot kāda jauna skatuves darba ideju.

S.

RIETUMU PASAULE

ZIEMEĻAMERIKĀŅU PROZAS ANTOLOĢIJA. TULKOJIS, SAKĀRTOJIS UN PAPILDINĀJIS AR RAKSTNIEKU BIOGRAFIJĀM UN APCERĒJUMIEM CAND. PHIL. EDGARS ANDERSONS — APGĀDS GAISMAS PILS 1949.

Ir tiesa — laiks revidēt uzskatus, ka amerikāņu nācijas ģenijs gan izpaudies zinātnē un technikā, bet mākslā resp. literātūrā viņi devuši maz. Skaidrs arī, ka plašāka un nopietnāka iepazīšanās ar amerikāņu literātūru dos bagātīgu salīdzinājuma materiālu un jaunas ierosmes mums pašiem. — No šī viedokļa lielās pūles, ko Andersons veltījis apceramās antoloģijas sagatavošanai, jāpiemin ar augstu atzinību. Nule iznākusī 220 lappušu bieza grāmata, kurā pārstāvēti 10 amerikāņu stāstnieki, ir tikai lielā darba pirmā daļa. Otrā daļā tāpat paredzēti 10 stāstnieki, kam jāreprezentē amerikāņu literātūras jaunie laiki.

Bet iepazīšanās un iepazīstināšana ar cittautu sasniegumiem tikai tad būs īsti svētīga, ja to darīsim, paturēdami vēsu prātu, nezaudēdami pašcieņu, neaizraudamies ar liekiem, kaut interesantiem sīkumiem. Ja tā, tad Andersona darbs nav pieņemams bez iebildumiem. Viņš gan patērējis milzumu enerģijas, bet tikai daļa no tās izlietāta lietišķi un ar atzīstamu metodi.

Vispirms šī grāmata neliekas vis antoloģija ar nepieciešamiem ievadiem un kommentāriem, bet ziemeļamerikāņu literātūras vēsture, kaut fragmentāra, ko tikai illustrē rakstnieku darbu paraugi. Antoloģijas teksta lielāko daļu aizņem paša Andersona apcerējumi un rakstnieku biografijas. Šajos apcerējumos un biografijās tik daudz tādu faktu, kam ar literātūras vēsturi nav nekāda sakara, ka Andersona cēnšanās visu to savākt pelna tīri vai līdzjūtību. Turklāt plašie ievadi iespiesti ļoti sīkiem nonpareļu burtiem cieši sablīvētās rindās, tā ka par labām acīm ir ko mocīties. — Ļoti traucē Andersona tieksme vairākos gadījumos noniecināt latviešu literātūru un iestāstīt, ka mums tikai jāmācās un jāmācās no svešā. Kā vēlāk būs jāsaka, no antoloģijas I daļas nekā daudz vēl mūsu rakstniekiem nav ko mācīties. Otrkārt, Andersonam nevajadzētu apsmiet tos „vectēvu darbus" un „literāros ražojumus", par ko viņš runā 43. lappusē. Amerikānizēties vēl laika diezgan. — Liekas, Andersona apcerējumi un biografijas radušās kompilācijas ceļā, pārņemot, piemēram, no amerikāņu literātūrvēsturiskiem un kritiskiem sacerējumiem arī dažādus mums neparastus terminus. Lielāko tiesu tie, aizgūti no citām sfairām, saprotami metaforiski, tādēļ attiecīgie apgalvojumi visai neskaidri. Atzīšos, ka man nav skaidrs, kāds tad ir, piemēram, Vitmena stils, ja tas līdzinoties „bībeles psalmu harmonijai", ja Vitmens mīlot „atkārtojumus, ritmiskas, neregulāras melodijas, kadences un parallēlismus". Par Marku Tvenu teikts: „Viņš runāja, mazliet raustīdams valodu, un kadence literārajos darbos ir viņa valodas kadence" (?). Sastopamas arī aplamības. Tā Dziesma par Hajavatu, kas sacerēta Kalevalas pantmērā resp. četrpēdu trochajos, pēc Andersona apgalvojuma esot uzrakstīta heksametros. Aizrāvīgi jūsmodams par amerikāņu short-story, Andersons to salīdzina, piemēram, ar romānu, bet viņa uzrādītās romāna īpašības pavisam nav romānam ne obligātas, ne esenciālas, tā ka short-story formas pārākums nevar pārliecināt.

Beidzot jārunā par pārcenšanos angļu īpašvārdu transkripcijā. Mums liekas —, vajadzētu gan atstāt mierā tos vārdus, kuŗu rakstībā un izrunā jau nodibinājušās savas tradicijas. Nav nekas iegūts, ja nu Edgara Allana Po vietā radies Edgers Ellens Pou, Marka Tvena vietā Mārk-Tvēins, Teodora Dreizera vietā Tīodors Draizers u. tml. Īpaši vajadzētu atteikties no tādu kristībvārdu fonētiskās transkripcijas, kas pēc angļu rakstības līdzinās mūsu pašu vārdiem. Atstāsim Editi, Ernestu, Teodoru, Elizabeti utt., jo Īdite, Ērnists, Tīodors un Ilīzbete vairo tikai sajukumu. Galu galā pilnīgi precīza fonētiska rakstība taču angļu īpašvārdos nav nemaz iespējama.

Un nu par antoloģijā lasāmiem literārajiem darbiem. — Tie ir labi, atskaitot Herforda Mīļā Dieviņa dzimumdienas svinības. Šī naīvā pasaciņa nekādā ziņā neiederas reprezentācijas antoloģijā. Par visaugstākās kvalitātes darbu gribētos minēt Dreizera Svētnīcu. Tālāk jāatzīmē Bret-Hārta „No Poker-Fletas izraidītie," arī Hotorna „Higinbotema kunga katastrofa" un Frīmenes „Nūinglendas mūķene". Latviešiem labi pazīstamie Po, Marks Tvens un O. Henrī šoreiz neizceļas. Izvēlētie darbi nav no labākajiem. Liekas —, tas tādēļ, ka Andersons vairījies no agrāk tulkotu amerikāņu prozas darbu uzņemšanas antoloģijā. Lai būtu kā būdams — antoloģijā lasāmie paraugi mūs, protams, ieinteresē, bet pārsteigt nepārsteidz. Nebūtu nekādu sevišķu grūtumu sastādīt līdzīgas un pat augstākas kvalitātes latviešu noveļu antoloģiju. Tātad esam jau mācījušies diezgan daudz, un nav iemesla mocīties ar mazvērtības kompleksu. Jācer, ka daudz vairāk derīgu ierosmju varēs dot antoloģijas otrā daļa, kurā tiešām daudz slavenu vārdu.

Tulkojums antoloģijā korrekts, bet vairākos gadījumos pasmags. Daži piemēri: „Likās, ka apdzīvotāju virkne mēbelētajā istabā bija mainījusies niknumā — varbūt tās spilgtā vēsumā pārkairināti pāri savaldīšanās iespējām — un savā kaislībā devusi dusmām vaļu" (177). — „Tad sekoja kāda no tām ātrajām un šķietami aizsargātajām savienībām parastā, sarežģītā, pašaizsardzīgā zemākā nabadzības pasaulē" (213).

Daži Andersona paskaidrojumi zem teksta liek domāt, ka viņš pārāk zemu vērtē lasītāju intelliģenci. Piemēram —, kāda vajadzība paskaidrot, ka latīņu Amerika ir Dienvidamerika, ka Encyclopaedia Britannica ir lielā britu konversācijas vārdnīca!

Jānis Rudzītis.

Superžurnālists

Liels Berlīnes laikraksts meklēja vietējo ziņu reportieri. No vairāk nekā divdesmit kandidātiem piemēroti izrādījās trīs. Lai izmeklētu īsto, šiem trijiem bija jāuzraksta parauga ziņojums.

Viens rakstīja: „Vakar mēs bijām aculiecinieki skatam, no kura mums sastinga asinis dzīslās. Kāda kariete, kas ļoti ātrā gaitā brauca pa Fridricha ielu, bezmaz būtu sabraukusi kādu bērnumeitu ar diviem bērniem. Būtu notikusi briesmīga katastrofa, ja bērnumeita brīnišķīgā paredzēšanā nebūtu bērnus atstājusi mājās un pati tajā brīdī, kad brauca garām kariete, iegājusi kādā veikalā. Tad arī braucējs, taisni mazu gabaliņu pirms krustojuma, apgrieza savu pajūgu un devās pretējā virzienā. Ja nebūtu visas šīs brīnišķīgās sagadīšanās, tad dziļas bēdas un gandrīz nesamaksājami apbedīšanas izdevumi būtu piemeklējuši dārgo tēvu, maigo māti un uzticamos brāļus un māsas."

So kandidātu pieņēma.

Neesi pārāk salds, citādi tevi apēdīs, bet neesi arī par rūgtu, citādi tevi izspļaus.

Turku sakāmvārds

Kanadā iznācis pirmais apvienotā laikraksta numurs

Līdz šim iznākušie trīs Kanadas laikraksti — Brīvais Latvietis, Atbalss un Kanadas Vēstnesis, kā jau ziņojām, apvienojušies, un 15. maijā Toronto iznācis jauns laikraksts ar nosaukumu Brīvā Balss. Tas iespiests līdzšinējā litografijas technikā un aptveŗ 8 lappuses. Par redakciju atbild S. Miglinieks, I. Jankovskis un K. Dobelis, un tās kollēģijā ir B. Senkeviča, A. Stašans, I. Batraks, J. Deksnis un E. Poltraks. Lasītājiem veltītajos ievadvārdos jaunā laikraksta redakcija norāda, ka pāriet uz iespieduma techniku pašreiz vēl nav iespējams ierobežotā lasītāju skaita dēļ, bet paredz, ka, tirāžam augot, tas izdosies. Bez tam domāts izaicināt no Eiropas arī dažus žurnālistus un rakstniekus, iesaistot viņus redakcijas darbā. Laikraksta pirmais numurs veltīts 15. maija atcerei, pasaules politiskajiem notikumiem un pašu Kanadas latviešu dzīvei. Ir arī neliela literātūras un mākslas daļa.

Aīda Niedra

NOMETNE

Fragments no romāna „Zelta aunāda"

(Beigas)

Aiz tilta pavīdēja taisnais un platais Eichelberga ceļš ar ārpilsētas mājām un laukumiem. Šī ceļa malā atradās nometne, un Katrīne ieraudzīja tos pašus platos un lielos vārtus, pa kuŗiem liktenīgajā naktī tīringeniešu bēgļu pajūgs bija iebraucis pagalmā ar nomocītajiem ceļiniekiem.

Kaimiņiene piesardzīgi teica:

„Nogriezīsimies pa kreisi."

Viņas pagriezās un gāja gar dzelzceļa stigu, gar to pašu stigu, kur viņā naktī, tīringiešu pajūgam stāvot, bija deguši vagoni, un dzirksteļu plēnes, kā liesmains lietus bija birušas visapkārt.

Toreiz Katrīnei bija šķitis, ka viņi visi sadegs un netiks vairs prom. Gar kājceliņu, pa kuŗu viņas gāja, lēni slīdēja daži vagoni un skraidīja un apkārt siroja ugunīgi un čigānīgi vīri, sakliegdamies svešā mēlē.

„Tie ir dienvidslavi, rumāņi, ungāri un poļi," teica advokātiene, un viņas ieraudzīja, ka šie vīri pēkšņi ieskrējās, atvēzējās un ielēca vagonos, no kuŗienes sāka sviest uz ceļa dažādas mantas.

Viņas steidzās prom.

Aiz sakņu dārziņiem, kuŗos gan viss bija nomīdīts un nekas neauga, aiz maza laukumiņa parādījās koka būdas — apvītas ar dzeloņainu žogu un gar šo žogu pastaigājās amerikāņu sargkareivis ar šauteni.

Šī bija meklētā nometne.

„Kā gan mēs tur iekļūsim?" iesaucās abas un pētīja un vēroja pagalmu. Vēlāk viņas saprata, ka šī žoga mala piegāja vistuvāk latviešu būdai. Nu viņas arī redzēja, ka pie žoga nebija pienākušas ne pirmās, ne arī vienīgās, jo tur jau stāvēja gaidītāji.

Kad sargkareivis pagrieza muguru, šie gaidītāji viens pēc otra veicīgi pazuda caur dzeloņu caurumu pagalmā. Varbūt kareivis pagriezās tīši, lai neredzētu, kas aiz viņa notiek?

Caurums nebija liels. Pienāca arī Celms un mādams mudināja: „Žigli, žigli!"

Katrīne ielīda pirmā. Un ielīdusi ieraudzīja amerikāņi raugāmies šurp. Izbailēs viņai pašļuka kārba un nokrita zemē. Kareivis smiedamies pienāca klāt un uzsauca „Okey!" Viņš smējās un labu brīdi stāvēja turpat, un advokātiene nedrīkstēja ielīst.

Draudēdams viltīgi un labsirdīgi ar šauteni, kareivis beidzot sāka atkal soļot un gaidītāji ielīda visi.

„Caur žogu grib līst arī vācieši," skaidroja advokāts „un tā aiznes daudz nometnes barības. Amerikāņi grib, lai mūsējie pārnāktu šurp."

Viņš aizveda savas viešņas pie latviešu būdas. Kāpdama pār slieksni, Katrīne piesarka: šī bija tā pati būda, no kuŗas viņa bija aizbēgusi, bet nu atgriezās kā lūdzēja.

Iekšā valdīja līksma un jautra knada, un ap lielo galdu bija salasījušies ēdēji. No siltā ēdiena bļodām pacēlās gards tvaiks, un katram rokās bija biezas rudzu maizes šķēles.

Ārā kvēloja saule un stari apspīdēja un sildīja būdas sienas un kaktus un gultu rindas, kur dusēja un atpūtās dažs bēglis, vecāki ļaudis un bērni.

Katrīne stāvēja un skatījās un likās, ka neviens viņas neievēroja, jo katrs bija aizņemts ar savu darbošanos.

Pēkšņi no kādas gultas, apklātas ar pūkainu un skaistu vilnas segu, piecēlās jauna, tumša sieviete, gandrīz meitene un piesteidzās pie Katrīnes. Viņas brūnganais un košais ķermenis īsajā sauļošanās apģērbā bija vijīgs, un sarkanās lūpas it kā pietūkušas kvēlot kvēloja.

„Ābeles kundze," viņa priecīga iesaucās, „vai atceraties mani? Esmu meistara Jāņa Akmeņa audzēkne un mēs abas sastapāmies Rīgā, meistara darbnīcā."

Katrīne smaidīja.

Jaunā gleznotāja viņu aizveda savā kaktā un viņas apsēdās uz šauŗās gultas, un te Katrīne paēda pusdienu. Te arī piepildīja līdzpaņemto trauku ar viru.

Jaunā Lilija Krūze stāstīja par savu atbēgšanu un, glauzdama Katrīnes roku, piesēdās jo tuvu. Viņas skaistās krūtis bija tik augstas, ka plēsa pušu plāno apģērba drānu, un viņas āda smaržoja kā meža zemenes.

„Nāciet pie mums, tagad te ir droši," aicināja gleznotāja, „bet varbūt jūs dosities tālāk?"

„Nezinu," Katrīne atbildēja, „varbūt es došos projām, jo meklēju savu vīru."

Un vilcinādamās viņa piebilda: „Esmu kopā ar Jāni Akmeni." Lilijas Krūzes acis uzzibsnīja.

„Vai tiešām ar jums kopā dzīvo mans meistars? Vai arī viņa bērni un sieva ir te?" viņas balss cilājās saviļņojumā un viņa nenolaida acu no Katrīnes.

Katrīnes vaigs apmācās izbrīnā un viņa teica:

„Nē, viņš ir viens pats."

Gleznotājas nāsis drebēja. Viņa necentās apvaldīties un neatsacījās no prieka par saņemto negaidīto un līksmo ziņu.

„Kur gan atrodas jūsu drupu nams?" viņa prasīja, „man ir zīmuļi un papīrs un es vēlētos apdāvināt meistaru. Es aiziešu pie jums, Ābeles kundze."

Un Katrīne juta, ka Lilija Krūze viņu slepeni aplūkoja, vērodama bālu, izdēdējušu un skumju. Šī novērošana Katrīnē iesvēla izmisīgas jūtas. Viņas bada un atstātības posts uzgūlās nevarīgajiem pleciem jo smagāks, un šinī brīdī viņa vēlējās, kaut nebūtu šurp atnākusi un kaut nebūtu ēdusi Lilijas Krūzes iedoto maizi.

Katrīne pēkšņi piecēlās: viņa vairs ilgāk te negribēja palikt. Pie galda kopā sēdēja advokāts ar sievu un rāmi sarunājās, un viņu valoda šķita mierīga, gausa un gandarījuma pilna.

Atvadīdamās Katrīne teica:

„Pateicos par viesmīlību. Kaut gan jau rudens, mūsu nama dārzs vēl ir košs un es jūs lūdzu, nāciet apraudzīt šo dārzu un tur sastapsiet arī meistaru."

Viņas sniedza viena otrai roku un izšķīrās. Katrīne neparaudzījās vairs atpakaļ saulainajā telpā.

Pie žoga stiepļu ērkšķiem karājās drānas driskas. Bailēs līzdami, cilvēki bija pārplēsuši savus apģērbus.

Uz Rēgnicas upes tilta advokātiene prasīja:

„Vai nosodāt šīs nometnes, kā to ir darījis amerikāņu rakstnieks Steinbeks savos Dusmu augļos?"

„Nē," Katrīne atbildēja, „šīs ir mūsu bēgļu mājas."

Chronika

Lībekas teātris jūlijā paredzējis viesoties amerikāņu joslas nometnēs ar Brigaderes pasaku lugu „Sprīdītis". Pieteikumi no vairākām nometnēm jau saņemti, bet arī pārējās nometnes, kas šo uzvedumu gribētu redzēt, lūgtas to paziņot teātŗa valdei Mēzenes kazarmās Lībekā. Otrs uzvedums, ar ko teātris domā iepriecināt tautiešus amerikāņu joslā, būs pašreiz sagatavojamais Raiņa „Pūt, vējiņi". Tā kā daļa teātŗa cilvēku gatavojas izceļošanai, tad šī turneja var būt pēdējā Pazīstamo Raiņa lugu teātŗa ansamblis patlaban sagatavo Jāņa Zariņa režijā. Par skatuvisko ietērpu gādā gleznotājs A. Grunde.

Karls Cukmaiers, populārās lugas „Velna ģenerālis" autors, nodomājis rakstīt Pūcesspieģeļa spēli, ko izrādīšot 1950. g. Tila Pūcesspieģeļa 600. nāves dienā šī pasaules slavenā komiķa pilsētiņā Molīnā, Austrumholšteinā.

Franču pretestības kustības izcilāko rakstnieku Polu Verkoru, kas ir viens no krasākajiem franču-vācu sadarbības noliedzējiem, apvaino plagiatismā: vielu savai slavenajai novelei „Jūras klusums" viņš esot ņēmis no Bindinga noveles „Nemirstība".

Prof. K. Kundziņa monografija
KRISTUS
Cena DM 4.—,
A. Bērziņa ilustrētie
MARKA, LŪKASA UN JĀŅA EVANĢELIJI
cena DM 0.50, pasūtināmi pie Ed. Putniņa, (13b) Kleinkötz bei Günzburg/Do., Latvian DP Camp. (380/2)

Vācu leģions cīnīsies Grieķijā

PĒC KREMĻA PAVĒLES PADOMJU JOSLĀ FORMĒ 5000 VĪRU LIELU „STARPTAUTISKO BRIGĀDI"

Pēdējā laikā ārzemju presē arvien biežāk parādījās ziņas, ka grieķu partizānu stāvoklis pasliktinās un līdz rudenim Atēnu valdība cer tikt ar tiem pilnīgi galā. Sen vairs nav noslēpums, ka nemiernieku cīņas spars un morāle sarukusi, it īpaši pēc to vadoņa ģenerāļa Markosa mīklainās pazušanas. Ļoti nepatīkami partizānu kaujas garu iespaidojusi arī Maskavas prasība pievienot Ziemeļgrieķiju projektētai Lielmakedonijai. Piedevām pēdējās nedēļās partizāniem trūkstot municija un papildspēki, jo Tito strīdus dēļ ar kominformu nesniedz nekādu palīdzību un pa jūras ceļu caur Albānijas ostām nespēj pievest visu vajadzīgo. Krievi gan ierīkojuši kaut ko līdzīgu gaisa tiltam no Sofijas un Budapeštas uz Tiranu Albānijā, taču panākumi neapmierina. Maskava saprata, ka, ja nevēlas zaudēt Grieķijas spēli, tad tūlīt jārīkojas.

Kā Šveices laikraksti tagad ziņo, Kremlis nolēmis dibināt jaunu starptautisku cīnītāju brigādi, ko šobrīd jau saformē. Pēc Maskavas vēlējuma brigādes mugurkauls jāveido vāciešiem, un jau tagad varot droši pareģot, ka īstenībā tas būšot vācu leģions. „Die Wochenzeitung" vēsti, ka, kamēr Vācijas padomju joslā vēl pilnā gaitā turpinoties brīvprātīgo vervēšanas kampaņa, Tiranas lidlaukā un Albānijas Valonas ostā rēgulāri ierodoties pirmās vāciešu vienības, kuŗām jāpacel partizānu cīņas spars un skaitliskais spēks. Ik vienībai lielā skaitā piedalīti komūnistiskie politruki.

Pirmā brīvprātīgo vervēšanas akcija padomju joslā sākās 1948. gada vasarā, kad grieķu partizāni bija cietuši smagus zaudējumus un Maskava baidījās, ka var sabrukt viss partizānu karš. Pēc Kremļa pavēles padomju militārās misijas mītnē Karlshorstā augstāki krievu virsnieki uzsāka sarunas ar iekšējo lietu kārtotāju padomju joslā Dr. Kurtu Fišeru un SED augstākiem funkcionāriem, kas bija ar mieru savervēt vienu „brīvprātīgo" brigādi un atbalstīt grieķu partizānus arī materiāli. Kopš pagājušā gada novembŗa vervēšanas kampaņu palīdz aktivizēt slepenā grieķu partizānu valdības „pārstāvniecība", kas ierīkota pie Berlīnes SED politbiroja. Kā pārstāvis Berlīnē darbojas partizānu „pulkvedis" Georgs Pelomenoss. Tikai nedaudzus kilometrus tālāk Berlīnē — Dālemā atrodas Atēnu valdības militārā misija, kas akreditēta pie rietumnieku kontrolpadomes. Velti oficiālā misija protestēja pie padomju iestādēm par partizānu pārstāvniecības darbību.

1948. g. beigās un šīgada sākumā kādreizējās vācu tankistu kazarmās Firstenvaldē pie Šprē, 50 km austrumos no Berlīnes, apmācībās bija jau pirmās brigādes vienības. Sasteigtās apmācības vadīja Brandenburgas policijas šefs un reizē SED partijas vadītāja Vilhelma Pīka znots ģenerālis Richards Štaimers. Četras rotas „brīvprātīgo" savkārt īpaši apmācīja rīkoties ar tanku apkarošanas ieročiem Kilungsbornā pie Baltijas jūras.

Partizānu pulkvedis Pelomenoss pa tam Berlīnē sagatavoja draudzības un palīdzības līgumu, ko padomju josla noslēdza ar partizānu valdību, apsolot vispirms sakomplektēt 5000 vīru lielu brigādi, kas sastādītos no apmācītiem policistiem. Paredzētajai brigādei vispirms sagatavoja apakšvirsnieku kadrus no policijas skolu uzticamākajiem skolniekiem. Vajadzīgajiem virsniekiem ierīkoja īpašus „ātrkursus", kādi vēl tagad pastāv padomju joslā. Atsevišķas vāciešu „brīvprātīgo brigādes" vienības pašreiz atrodas apmācībās padomju joslas policijas skolās Kilungsbornā, Rādebergā, Gerā, Desavā, Drezdenē, Erfurtē un citur. Apmācību kopējā virspavēlniecība uzticēta vācu aviācijas ģenerālim Brantam.

Pirmā brigāde mācības beigs jūnijā un caur Drezdeni, Prāgu un Presburgu dosies uz Sčolnoku Ungārijā, no kurienes pa gaisa ceļu uz Tiranu. Ieročus un uzkabi pārsūtīs pa jūru. Atsevišķas vācu leģiona vienības kā priekšKomandas jau ieradušās Albānijā un pagaidām novietotas Valonnas, Klisuras un Koricas pilsētiņās. Vāciešu brigādes štābs atradīšoties Beratas pilsētā. Brigādes komandiera amatam izraudzīts kādreizējais vācu ģenerāļleitnants Vincencs Millers, kas pēc Staļingradas dienām it kā pārsviedās komūnistu pusē un bija „Brīvās Vācijas nacionālkomitejas" biedrs. Pēc kara viņš bija padomju joslas policijas priekšnieks. Millera tuvākie līdzstrādnieki būšot komūnistiskais rakstnieks Ludvigs Renns (īstā vārdā Veits fon Golsenauss) un kādreizējais Hitlera jaunatnes vadītājs un ar ozollapu vainagu pie dzelzkrusta apbalvotais kaujas līdotāju ģenerālis Verners Baumbachs.

Bez „brīvprātīgajiem" partizānu štābā nesen pienākušas arī pirmās padomju joslas ziedotās mantas. Kā kāds grieķu delegāts šais dienās paskaidroja UN Balkānu komisijā, partizāni esot saņēmuši vienu miljonu ostmarku naudas veidā, tad vēl medikamentus, 30 tonnas cukura un 1000 pāru apavu.

Šīs ziņas no jauna apstiprina krievu rīcību, ko savā laikā atklāja no Grieķijas caur Triestu atbēgušais SS ārsts Verners Gēstrings un kuŗa pieredzējumu atstāstījumu iespiedām arī mūsu laikrakstā. Izrādās, ka Maskava tagad pasākusi daudz plašāku rīcību. Ja Šveices laikraksti sniegtā informācija ir bez izgreznojumiem un pārspīlējumiem un ja Kremlim neieskries kāds sprungulis pa kājām, tad vasaras vidū varam gaidīt jauno „brīvprātīgo" pirmos uzbrukumus.

Krievi šauj gaisa tilta koridorā

GRIB BLOĶĒT ARI BERLĪNES APRŪPI PA GAISU

Krievu izturēšanās Berlīnē kļūst arvien izaicinošāka. Pēc dzelzceļu un šoseju slēgšanas, kas praktiski līdzinās blokādes atjaunošanai, padomju militārpārvalde, acīm redzot, saņēmusi instrukcijas visiem līdzekļiem „nobloķēt" arī gaisa tiltu. Kopš pagājušās nedēļas, kā zināms, gaisa tilts darbojas atkal pilnos apmēros un ikdienas piegādā vismaz 7000 t preču.

Otrdienas rītā padomju gaisa spēku štābs paziņoja gaisa satiksmes centram Berlīnē, ka gaisa tilta koridoros notiks zenītartilērijas apmācības šaušanā pa lidojošiem mērķiem un tāpēc padomju iestādes sabiedrotos brīdina šai telpā nelidot. Amerikāņu un angļu iestādes nekavējoties krieviem atbildēja, ka paziņojumu saņēmušas, bet šo brīdinājumu neievēros un gaisa tilta koridoros satiksme notiks kā parasts pilnos apmēros. Ja kādai amerikāņu vai angļu lidmašīnai krievu šaušanas apmācību dēļ gadītos kāda nelaime, ASV un Anglija darīs Padomju Savienību pilnā mērā atbildīgu par zaudējumiem un sekām.

Lidotāji, kas, kā parasts, otrdien piegādāja Berlīnei paredzētās kravas, stāsta, ka šaušanas apmācības praktiski nav notikušas, lai gan 6000 m augstumā divas krievu lidmašīnas tauvās vilkušas zenītartilērijas apšaudes mērķus.

Dienvidslavijas virsniekus Padomju Savienībā „ietekmē morāliski un fiziski"

Dienvidslavijas komūnistu partijas oficiozs „Borba" publicējis asu rakstu, kas vērsts pret Padomju Savienību. Šai rakstā „Borba" apgalvo, ka krievi „morāliski un fiziski ietekmē" tos dienvidslavu virsniekus, kas palikuši Padomju Savienībā. Pēc Vācijas kapitulācijas vairāki tūkstoši dienvidslavu kadetu un virsnieku devās uz Krieviju, lai papildinātos militārajās zināšanās. Kad sākās kominforma un Tito konflikts, daļa šo virsnieku „kā savas zemes nodevēji" palika Padomju Savienībā. „Borba" apgalvo, ka savu rakstu tā nebūtu publicējusi, ja Maskavas radio „neizplatītu nepareizas un provokātoriskas ziņas par Dienvidslavijas armiju". Dienvidslavu komūnistu partijas oficiozs pirmo reizi atklāti paziņojis, ka Padomju Savienībā ir daudzi Dienvidslavijas virsnieki. Attiecīgajā brīdī Kremlis tos var ērti izspēlēt pret Tito.

Kauf kā mēs vienosimies

(Turpinājums no 1. lpp.)

mūnistisku propagandistu teātris sabiedriskās domas mulsināšanai.

Francijas ārlietu ministrs Šumāns bija mērenāks un mēģināja ierosināt kompromisu — pieaicināt vāciešu delegācijas tikai tad, kad apspriedīs konferences darba kārtības 3. punktu — Vācijas miera līgumu.

Vai līdz šī punkta apspriešanai vispār tiks, par to pašreiz var jau sākt šaubīties. Pirmais darba kārtības jautājums vien jau prasīja astoņas sēdes un par to nekādas vienošanās nav un laikam arī nebūs. Trešdienas sēdē apspriedīs otru punktu — stāvokli Berlīnē. Arī tur krievu viedokli jau iepriekš centusies pasludināt Maskavas prese. Svētdienas ievadā „Trud" rakstīja: „Berlīnes dzelzceļnieku streiks ir angļu-amerikāņu monopolistu inscenējums, lai radītu stāvokli, kas nelabvēligi atsauksies uz Parīzes konferenci. Visiem zināms, ka ASV un Lielbritanijas ultrā reakcionārie politiķi nolēmuši torpedēt Parīzes konferenci. Šo aprindu vienīgais mērķis ir visiem līdzekļiem aizkavēt Vācijas apvienošanu, lai varētu turpināt vācu monopolu atjaunošanu un strādnieku šķiras izmantošanu."

Iekām parādījās šis raksts, arī pašu rietumnieku prese Parīzes konferencei paredzēja neglābjamu neveiksmi. „Times" jau sestdien rakstīja, ka vienīgā cerība par kaut ko Parīzē vienoties ir tikai tīri saimnieciskajā plāksnē, proti, par preču apmaiņu starp Vācijas rietumu un austrumu joslām. Tikpat skeptiski uz stāvokli raudzījās arī „Manchester Guardian": „Jāšaubās, vai Višinskis rietumnieku plānu par Vāciju būšot solis atpakaļ, kamēr visa attīstība Vācijā gājusi uz priekšu."

BBC politiskais redaktors aizrādīja, ka attīstība kopš 1945. g. tiešām gājusi uz priekšu un ka tagad daudz kas kļuvis zināms par padomju paņēmieniem un politiku, kas Potsdamā nevienam nebija zināms, ieskaitot Padomju Savienības koncentrācijas nometņu režīmu un politisko terroru satelītvalstīs.

ASV pazīstamais radiokomentātors Drjū Pirsons izteica pārliecību, ka jau pēc 6. sēdes rietumnieku ārlietu ministri savā starpā esot noturējuši apspriedes, kā rīkoties, ja oficiālā konferences gaitā saprašanās ar Višinski būtu neiespējama. Nolemts, ka tādā gadījumā rīkojamas privātas sanāksmes. Tāda pirmdien esot jau notikusi. Višinskis esot apsolījies atbalstīt rietumnieku ierosinājumu sasaukt Japānas miera konferenci, kuŗā piedalītos arī ģen. Mekarturs. Konferencei esot jānotiek š. g. oktobrī Vašingtonā un tai sekotu ASV militārgubernātora atsaukšana no Japānas. Pēc šīs privātās apspriedes Ečesonam bijusi garāka telefona saruna ar prezidentu Trumenu, kuŗas laikā Ečesons solījies, ka „kaut kādā veidā par kaut ko ar krieviem mēs tomēr vienosimies".

EISLERS IERADIES PRĀGĀ

Otrdien ar lidmašīnu no Londonas Prāgā ieradās vācu komūnists Gerhards Eislers, ko šinīs dienās atbrīvoja no apcietinājuma pēc Londonas policijas tiesas sprieduma. Eislers žurnālistiem izteicās, ka viņš atzinīgi novērtē britu tiesas lēmumu, kas viņu pilnīgi rehabilitējis. Prāgā vācu komūnists uzturēsies dažas dienas. Pēc tam viņš dosies uz Leipcigu, lai sāktu darbu kā socioloģijas profesors turienes universitātē.

Ungāru komūnistu vadoņa Belas Kūna bēdīgais gals

„LE MONDE" INFORMĀCIJA PAR BUDAPEŠTAS DIKTĀTORA KRIŠANU UN NĀVI

Jau vairākkārt preses laudīm dūries acīs kāds interesants apstāklis: kopš Ungārijas „tautas republikas" pastāvēšanas tās vadoņi vēl nevienu reizi nav pieminējuši Belas Kūna vārdu, lai gan viņš bija tas virs, kas 1919. gadā nodibināja komūnistu diktatūru Ungārijā. Pēc pieciem mēnešiem tā pazuda asiņu jūrā. Kāpēc Kūna vārds tik dīvainā kārtā pazudis no padomju dižvīru sarakstiem? Uz šo jautājumu atbild Fransuā Ontī „Le Monde" slejās. Viņš atsaucas uz kāda aculiecinieka stāstu, kas piedalījies kominternes sēdē pēc lielajām tīrīšanām Padomju Savienībā 1937. gadā. Šis epizods ir interesants arī tāpēc, ka vēl nesen vairāki ungāru komūnisti krituši nežēlastībā.

1937. gada jūlijā Dimitrova vadībā Maskavā notika kominternes sēde. Trocka sazvērestības dēļ pavisam retas bija palikušas komūnistu partijas, armijas un padomju augstāko ierēdņu rindas. Neviens nejutās drošs, atskaitot pašu Staļinu un viņa tuvākos līdzstrādniekus. Bela Kūns, kas līdz šim kominternē pārstāvēja ungāru komūnistus, jau kopš laba laika pildīja tikai otras šķiras uzdevumus. Bija skaidri jūtams, ka Kremlī viņš zaudējis uzticību. Belas Kūna ierašanās kominternes sēdē tāpēc radīja lielu ievērību.

Jau Dimitrova pirmie vārdi liecināja, ka gaidāms kas ārkārtīgs. Viņš paziņoja, ka prezidijam jāapspriež kāds ļoti svarīgs jautājums. Tad no savas vietas piecēlās Manuilskis, izvilka no kabatas papīra lapu un monotonā balsī sāka lasīt. Tas bija Belas Kūna vēstījums ungāru komūnistiem, kuŗā viņš nokritizēja kominternes darbību. „Bela Kūn, vai tu esi rakstījis šo vēstījumu?" jautāja Manuilskis ledainā balsī. „Vai tu esi šo tekstu rediģējis?" Bela Kūns, kas pēkšņi nobāla, klusā balsī atbildēja: „Jā, es to esmu darījis." Kūns, kas bija pazīstams kā ļoti labs runātājs, aizstāvējās vāji, un viņa vārdi nevienu nepārliecināja. Kādreizējais Ungārijas diktātors stāstīja, ka viņš palīdzējis revolūcijas laikā Ļeņinam, nodibinājis komūnistu režīmu Budapeštā un vairākus gadus pavadījis ungāru un austriešu cietumos. Viņš bija viens no nedaudziem, kas bija palicis dzīvs no komūnistu vecās gvardes, tāpēc cerēja, ka šie argumenti izrādīsies par pietiekamiem, lai glābtu viņa dzīvību. Bela Kūns šoreiz rūgti pievīlās, jo Maskavā jau sen klīda valodas, ka viņš pieder Trocka, Sinovjeva, Bucharina, Kameneva opozicijai.

Belas Kūna runa nevienu neietekmēja. Dimitrova, Manuilska, Pīka, Kūsinena un Toļati sejas palika aukstas un sastingušas. Kūns ar skumjām atcerējās, ka šie cilvēki kādreiz skaitījās viņa draugi. Ar visiem ilgāku vai īsāku laiku viņš bija pat dzīvojis vienā viesnīcas istabā. Agrākās draudzības vietā tagad bija iestājies naids un vienaldzība. Kad Bela Kūns bija apsēdies, no jauna piecēlās Manuilskis. Viņa runa vairāk atgādināja izklaušināšanu un apsūdzību nekā paskaidrojumus. „Bela Kūn, vai tu ar saviem bezkaunīgajiem apgalvojumiem neesi vērsies pret mūsu partijas vadību? Ko tu ar šiem uzbrukumiem gribēji iznīcināt?"

Uz šo jautājumu Belam Kūnam vajadzēja atbildēt ātri un ļoti pārliecinoši, citādi varēja visu zaudēt. „Tevi pašu, Manuilski, un tavus biedrus es vēlējos iznīcināt!" sauca viņš paceltā balsī. „Nē, Bela Kūn," ledaini smīnēdams, runāja Manuilskis. „Mani un manus biedrus tu nevēlējies iznīcināt, jo tu zini ļoti labi, ka mēs esam tikai mūsu mīlotā vadoņa un lielā skolotāja biedra Staļina gribas izpildītāji. Tas bija Staļins, ko tu vēlējies iznīcināt!" Bela Kūns kļuva bāls kā linu drāna. Viņš saprata, ka ir pazudis. Un tomēr ungāru komūnistu vadonis vēl mēģināja cīnīties. „Es griezīšos pats pie biedra Staļina ar sūdzību par jūsu apmelojumiem. Es viņam visu izskaidrošu, jo es esmu pārliecināts, ka tautu skolotājs mani sapratīs." Uz to Manuilskis ļoti mierīgi atbildēja: „Biedrs Staļins tiks informēts, bet tas nebūsi tu, kas to darīs."

Ar šo paskaidrojumu ungāru komūnistu vadoņa liktenis bija izšķirts. Beigu runā Dimitrovs paziņoja, ka Bela Kūns vainīgs „ārkārtīgi lielos maldos", kas nozīmē visu attieksmju saraušanu ar kominterni. Tāpēc no šī brīža viņš uzskatāms par tautas ienaidnieku. Kominternes prezidijs atcēla Belu Kūnu no visiem amatiem. Kad kādreizējais Ungārijas diktātors vēlējās atstāt zāli, viņu apcietināja divi NKVD virsnieki. Nav nekādu šaubu arī par šīs drāmas pēdējo cēlienu. Stundu vēlāk no kādas Maskavas viesnīcas aizveda Belas Kūna sievu un divus bērnus. Kopš tā laika trūkst jebkādu ziņu par ungāru komūnistu vadoņa ģimeni. Vēlāk kļuva zināms, ka 14 dienas pēc apcietināšanas NKVD Belu Kūnu nošāva Ukrainā, Umanas apkārtnē.

Rita Heivorte kļuvusi princese Margarita

Pagājušā sestdienā princa Ali Khana Rivjeras pilī Chatean de l'horizon divi muhamedāņu garīdznieki, kas bija ieradušies no Parīzes, pēc muhamedāņu rituāla salaulāja skaisto Ritu Heivorti ar pasakaini bagāto indiešu princi. Iepriekšējā dienā Valuri pilsētiņas vecākā dienesta telpās notika civilā laulāšana, kuŗā bija klāt princi, princeses, maharādžas, miljonāri, mākslinieki un dažas sabiedrībā pazīstamas personas, kā arī 12 un 11 g. vecie Ali pirmās laulības dēli un Ritas 4 g. vecā meitiņa. Tūliņ pēc laulību ceremonijas jaunais pāris un kāzu viesi devās atpakaļ uz pili, kur notika pieņemšana un kāzu mielasts. Tam bija sagādātas 60 kastes šampanieša un vismaz tikpat daudz vislabāko vīnu. Pa mielasta laiku parku un pili apsargāja īpaša sardze, lai atvairītu nelūgtus viesus un ziņkārīgos. Tikai viens vienīgs fotografs bija saņēmis atļauju būt klāt svinībās un arī viņam bija noteikts publicēt tikai tādus uzņēmumus, kuŗiem ir Ali piekrišana.

Mielastā, kas notika kāzu priekšvakarā kādā nelielā viesnīcā, Rita Heivorte ieradās rotājusies vienos dimantos: viņai bija 32 karatu dimanta gredzens, tāda pati kakla rota, auskari un matu saturētājs. Gaidot greznās kāzas, citkārt mierīgajā Dienvidfrancijas pilsētiņā jau pirms pusnakts ielās pulcējās ļaužu bari.

No Vatikāna puses par katoļticīgās filmaktrises un indiešu prinča laulībām paskaidro, ka baznīcas acīs tās esot „neatļauta saistība". Baznīca laulības pilnīgi ignorējot.

DAŽOS VĀRDOS

Tomass Djuijs, republikāņu partijas kandidāts prezidenta amatam, otrdien ieradās Berlīnē, kur apspriedās ar amerikāņu sektora pilsētas komandantu un vācu politiķiem. Djuijs izteica atzinību vācu tautai par sekmīgu pretošanos komūnismam un pateicās amerikāņu lidotājiem par pārtikas piegādi Berlīnei. Otrdienas pēcpusdienā Djuijs no Frankfurtes izlidoja uz Itāliju.

Vairāki tūkstoši maiznieku otrdien uzsāka streiku Hamburgā, prasot algas paaugstināšanu par 30%. Maizi pagaidām lielajai ostas pilsētai piegādā no citurienes.

Britu radiofona direktors sērs Viljems Heilijs kopā ar ārpolitikas nodaļas vadītāju ieradās Vācijā, lai iepazītos ar šejienes radio dienestu.

Lielāko naftas rafinēriju pasaulē sāks izbūvēt Saushemptonā, Lielbritanijā. Gadā šī rūpnīca spēs pārstrādāt 5 miljonu tonnu naftas.

4,2 miljoni litru liels benzīna tanks eksplodējis Hanoverā. Ugunsgrēks nebija nodzēsts vēl pēc 24 stundām.

Franču militārais gubernātors ģenerālis Kenigs no sava amata atkāpsies 15. jūlijā, ziņo UP. Ar šo datumu funkcijas uzņemsies augstais komisārs Fransuā Ponsē.

Ģenerālmobilizācija izsludināta Bolīvijā. Iesaukti visi vīrieši no 19 līdz 50 gadiem. Tas darīts, lai apspiestu revolūciju, kas sākās ar streiku cinka raktuvēs.

Par Lundas universitātes goda doktoru otrdien ievēlēts pazīstamais vācu rakstnieks un Nobeļa prēmijas laureāts Tomass Manns.

Kominforms Prāgā spriež par „nacionālo komūnismu"

Štutgartes raidītājs, atsaucoties uz vācu laikrakstu informāciju, ziņo, ka Prāgā pašreiz notiek slepena kominforma sēde, kuŗā piedalās daudzu valstu komūnistu vadoņi. Darba kārtībā esot jautājums par tā saucamo „nacionālo komūnismu". Vairākiem pārstāvjiem bijis jādzird loti asi pārmetumi par separātisma tieksmēm un marksisma doktrīnu nelievēršanu. Maskava pēdējā laikā ar bažām vērojusi, ka Austrumeiropas un Balkānu satelītos aizvien noteiktāk sāk izpausties nacionālās tendences. Kremlis baidās, ka tur neleperinās „Tito slimības dīgļi". Vienīgi vācu komūnistu partijai atstātas brīvas rokas nacionālajos jautājumos. Padomju Savienība to darot ar gudru ziņu, lai iemantotu lielāku popularitāti. Informācija par kominforma slepeno sanāksmi Prāgā liekas visai ticama tā iemesla dēļ, ka Čehoslovakijā tikai pagājušo svētdien beidzās komūnistu partijas kongress.

Ar pieri sienā

Apgabala skolu pārvalde uzdeva četriem angļu skolotājiem stāties darbā Stedbrokas pilsētiņas skolā. Kad skolotāji ieradās norādītajā vietā, viņi pārsteigti konstatēja, ka skolnieku trūkuma dēļ skola jau 1903. gadā slēgta.

*

Vācu teātrī Berlīnes austrumu sektorā intendants Volfgangs Langhofs Gētes svinību runā starp citu teica: „Ja Gēte būtu dzīvojis šodien, viņš bez šaubām vēlēšanās būtu balsojis par SED."

*

Zemnieks Ferdinands Klempele gribēja Landshutā tirgū nopirkt ka... Salīdzis par 30 markām skaistu lopiņu, viņš izvilka naudas maku un grasījās dot pārdevējam 50 marku zīmi, lai atlikumu saņemtu atpakaļ. Taču pirms nauda bija pārgājusi no vienām rokām otrās, kaza to pakampa un apēda. Tagad pircējs ar pārdevēju stāsies tiesas priekšā, lai noskaidrotu: kam pieder kaza, vai kādam no abiem vēl pienākas nauda, ja pienākas, — tad cik un kuram. Gaidāms Zālamana spriedums.

*

Kādā Šlezvigas-Holšteinas ciemā izdarīja plašu žurku iznīdēšanas akciju. Panākumi bija lieliski: 18 beigtas žurkas, 24 beigti suņi un 200 beigti kaķi.

SPIEGU ŠEFS DIVOS PASAULES KAROS

Kā strādāja vācu izlūkošanas dienesta vadītājs admirālis Kanariss

Bija vēsturiskais 1939. gada 1. septembra rīts. Pirms dažām stundām bija sācies otrs pasaules karš. Rītausmā vācu karaspēks bija iegājis Polijā.

Pa Vilhelma ielu Berlīnē soļoja glīti ģērbies maza auguma vīrs. Policija Vilhelma ielu bija slēgusi satiksmei. Hitlers nevēlējās nekādas patriotiskas vai citas demonstrācijas valdības ēkas priekšā. Bet mazais vīrelis nekavēts izgāja cauri visiem policistu kordoniem, tuvodamies plašajai un ar lielu pompu celtajai valsts kancelejai.

Vīrs iegāja namā. Pie kādām durvīm stāvēja sargs no Hitlera personīgās gvardes — augstāks virsnieks ar vairākām rindām raibu ordeņu atgriezumu uz tumši zilā formas tērpa. Virsnieks izslēja roku: „Heil Hitler, admirāl!"

Privilēģētais vīrs civīlista tērpā nebija nekāds vienkāršs mirstīgais. Viņš tikko bija ieguvis admirāļa dienesta pakāpi un ieradās pateikties Hitleram par paaugstinājumu. Viņš bez mazākām grūtībām prata orientēties milzīgajā ēkā un atrast pareizo ceļu kāpņu un gaiteņu bezgalīgajā labirintā. Arī telpu lepnais iekārtojums, zeltītie un sudrabotie pīlāri un marmora grīdas ne mazākā mērā nesaistīja viņa uzmanību, tāpat viņš absolūtā vienaldzībā pagāja garām galerijām ar milzu apmēra sienu gleznojumiem, galvenokārt kauju skatiem. To visu viņš bija redzējis jau neskaitāmas reizes.

Šis civīlists, ko Hitlera gvardes virsnieks uzrunāja par admirāli, bija visas Vācijas spiegu šefs, otrā pasaules kara vācu slepenā dienesta priekšnieks.

„Neviena situācija viņam neliekas droša un bez riska. Viņš acīm redzami baidās pagriezt jums muguru, bet allaž cenšas paturēt jūs savā priekšā, lai pašam aiz muguras būtu siena. Viņa balss un ķermeņa stāja tāpat pauž pastāvīgas meža dzīvnieka modrās bailes." Tā Kanarisu apraksta kāds sabiedroto izlūkošanas aģents, kas sastapies ar viņu vaigu vaigā.

Vara pār citiem un bailes pašam par sevi — šāda kombinācija no cilvēka izveido īpašu tipu, izaudzinot nežēlīgu raksturu, kas gatavs tādiem zinātniski izplānotiem noziegumiem, kādus paveica nacionālsociālistu režīms. Arī Kanariss izpildīja šīs prasības, jo vai citādi Hitlers viņu būtu izraudzījis šim amatam?

*

Admirālis Valters Vilhelms Kanariss ir vācu spiegu dienesta varenākais vīrs. Nākotnes vēsturnieki viņu varbūt vērtēs par lielāko mūsu laikmeta spiegu, bet katrā ziņā viņš ir izcilākais spiegošanas organizātors, kāds jebkad dzīvojis. Viņš vairāk par jebkuru no nacistu dižvīriem kultivējis slepenību. Lielā piesardzībā viņš pats savu personu bija uz āru degradējis par vienkāršu ciparu. Tikai nedaudzi foto objektīvi uztvēruši viņa vaibstus. Viņš izvēlējās anonimitātes un bezslavas ceļu. Kanariss nav piedalījies nevienā no grandiozajām nacionālsociālistu masu sapulcēm Berlīnes Sporta pilī. Viņš nekad nav runājis radiofonā. Kaut gan viņš bija viens no varenākiem un bīstamākiem vīriem Hitlera Vācijā, vācu prese viņu pieminēja tikai pēc 20. jūlija 1944. g., kad Kanarisu kopā ar pārējiem atentāta rīkotājiem pakāra Tegelzē cietumā.

Kanarisa štābu tomēr nebija iespējams tik rūpīgi noslēpt. Tas atradās kara ministrijā, Bendlera ielā 14, pašā Berlīnes sirdī. No daudzajiem tūkstošiem, kas iegājuši un iznākuši no šī nama, tikai pāris cilvēku redzējuši spiegu vadoni vaigā. Tie Kanarisu apraksta kā maza auguma un sīkas miesas būves vīru ar bāli iedzeltēnu sejas krāsu, kāda parasti ir cilvēkiem, kas strādā naktīs. Izspiedušies vaigu kauli un dīvainais sejas ovāls viņam piešķīra austrumniecisku, lai neteiktu žīdisku izskatu. Bet Kanarisa vārds ir griekisks. Viņa vecāku vecāki bijuši grieķi un izceļojuši uz Vāciju.

Admirālis pēc paskata nebija arī braš. Viņš staigāja, uzmetis vieglu kupri un nodurtu galvu. Viņa gaišie plānie mati vietām bija jau iesirmi, ķermenis sāka aptaukoties. Kā viņš būtu izskatījies admirāļa formā? To neviens nevar pateikt, jo Kanariss nekad nav ģērbies citādi, kā vienīgi civīlā.

Tikai nedaudzi viņa tuvākie palīgi zināja, ka Kanariss dzīvo kaut kur Cēlendorfas ārpilsētā un ka pie viņa mājas ir puķu dārzs, uz ko viņš ir visai lepns. Par dārzu gan rūpējās vienīgi Kanarisa kundze ar meitu. vēlāk kundze viena pati, jo pēc sabiedroto invāzijas Francijā 1944. gadā Kanariss nosūtīja meitu uz Šveici. Deviņpadsmit gadu veco Kanarisa jaunkundzi ar citu vārdu ierakstīja kādā skolā pie Ženēvas ezera.

Izstaigājot arī pēdējo gaiteni visā Bendlera ielas namā, nevarētu atrast nevienas durvis, uz kurām būtu lasāms admirāļa vārds. Tikai retais nama iemītnieks vispār spētu kaut aptuveni norādīt to nama daļu, kur novietoti Kanarisa biroji. 1935. gada martā viņš bija licis izbūvēt īpašu privātu ieeju un atsevišķas kāpnes, ko lietoja vienīgi viņš viens pats. Liels „Mersedes" ik rītu viņu atveda no Cēlendorfas. Mašīna bija aizsargāta bruņu plāksnēm un pret šāvieniem drošiem stikliem.

Gadiem ilgi darbodamies ar spiegošanu un noziegumiem, viņš vēlāk pats visā savā uzvedībā atgādināja rutinētu noziedznieku vai detektīvu. Nedaudzie Kanarisa paziņas visi uzsver viņa slušī neirotisko modrību.

*

Kanarisa spiega karjēra sākas 1914. g. Divdesmit piecu gadu vecumā viņš ir izredzēm bagāts jauns flotes virsnieks un jau komandē kreiseri „Dresden". Karam sākoties, Kanariss ar savu kreiseri atrodas uz jūras. Trūkstot jebkādām cerībām atgriezties kādā Vācijas ostā, viņš novada savu kuģi uz neitrālo Čīli, kur viņu un kuģa apkalpi internē.

Kāds vācu slepenā dienesta aģents zem Sarkanā krusta darbinieka maskas uzņem kontaktu ar Kanarisu internēšanas nometnē, ieteicot īpašu bēgšanas plānu, kas jaunajam flotes virsniekam atkal dotu iespēju kalpot tēvzemei. Pēc atbrīvošanās Kanariss varētu iestāties vācu slepenajā dienestā, doties uz Savienotajām Valstīm un tur, sadarbojoties ar Franci fon Papenu, organizēt pretamerikāņu spiegu un sabotāžas dienestu.

Bēgšanas plāns reālizējas 1916. gadā Ņujorkā ierodas pasīka auguma jauns cilvēks ar viegli izciliem vaigu kauliem un gluži bez aizspriedumiem. Tas ir Polijas žīds Oto Zēligers, vismaz viņš sevi tā atestē. Kopš tā laika ASV un Kanadas izlūkošanas dienestam Oto Zēligera vārds ir labi pazīstams un vēl tagad lasāms vecos aktos. Tur ir runa par bīstamiem sabotāžas aktiem un sadarbību ar Vācijas slepenā dienesta spiegiem un sabotieriem, kurus Amerikā vadīja Francis fon Papens un Francis fon Rintelens.

Tāpat amerikāņu akti min Mozus Meierbēra vārdu. Lietodams šo vārdu, Kanariss uzdevās par mūzikas aģentu un pat atļāvās apgalvojumu, ka ir slavenā komponista Meierbēra mazdēls. Mozus Meierbēra lomā Kanariss organizēja Kanadas auto un dzelzslietuvju sabiedrības uzspridzināšanu. Jādomā, ka kāda dīvaina dziņa Kanarisam lika divas reizes tēlot žīdu, jo viņš pats visu mūžu bija nikns, pat patoloģisks žīdu nīdējs.

Dažas nedēļas pirms ASV iesaistīšanās karā Kanariss saņēma steidzīgu pavēli — pamest ASV, doties uz Spāniju un tur organizēt jūras spiegošanas grupu. Spānijā viņš sastapa sievieti, kurai bija lemta liktenīga loma viņa dzīvē.

Jau viņas skaistuma dēļ vien bija grūti aizmirst šo sievieti. Margarete Gertrūde Celle bija tumšiem matiem, eksotiska un fascinējoša, turklāt apdāvināta dejotāja. Viņas vecāki bija holandieši, un viņa bija dzimusi Jāvā. Par savu skatuves vārdu Celle bija izvēlējusies Mata Hari — arabiski Rīta acs.

Nākamajā numurā lasiet:
MATAS HARI PIRMAIS UZDEVUMS

ASV pazuduši 300 gramu urāna

Amerikāņu kriminālpolicija (FIO) jau vairākas nedēļas turpina izmeklēšanu kādā aferā, kas radījusi lielu satraukumu visās Savienotajās Valstīs. Apmēram priekš divi mēnešiem no atompētniecības laboratorijas seifa Čikagā pazuda 300 g urāna. Dārgo un svarīgo metallu savā laikā ļoti stingrā apsardzībā pārveda no Okridžas uz Čikagu un novietoja tērauda seifā. Apmēram pēc mēneša glabātuvi atslēdza, bet — urāna tur vairs nebija. Dīvainā kārtā atompētniecības iestādes FIO par to paziņoja tikai mēnesi vēlāk. Lai gan arī pašai atompētniecības komisijai ir 2000 vīru liela kriminālpolicijas nodaļa, urāns līdz šim nav atrasts. Šī afēra sevišķi uztraukusi militārās iestādes, kas jau sen izteica neapmierinātību, ka atompētniecības vadība atrodas civīlo personu rokās. Minētā iemesla dēļ vairāki senātori pieprasījuši Dēvida Lilientāla atcelšanu. Lietpratēji izsakās, ka pazudušais urāna daudzums ir pietiekams, lai Padomju Savienība izgatavotu atomu detonātoru.

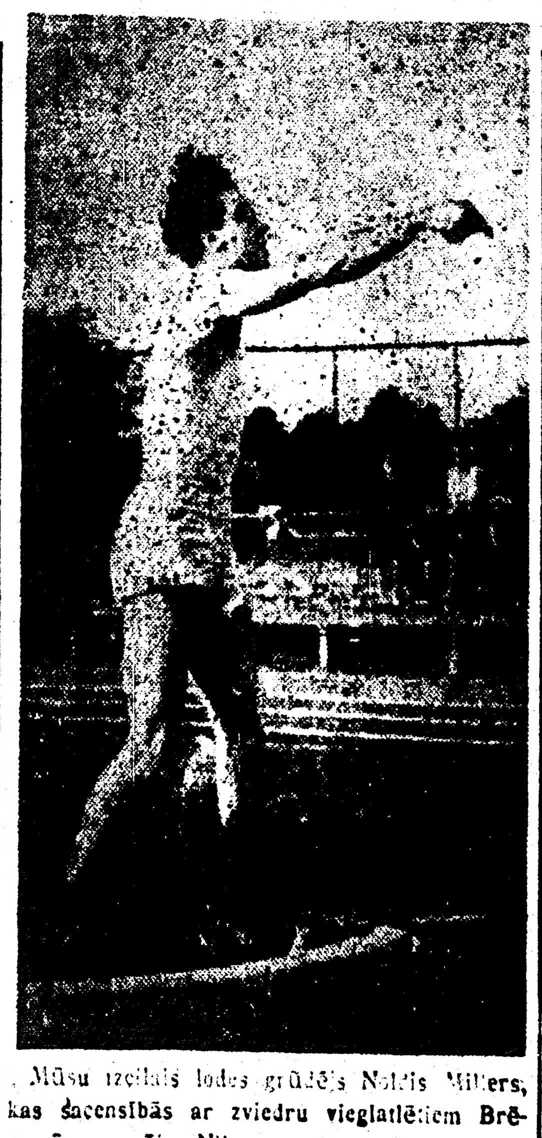

Mūsu izcilais lodes grūdējs Nolds Millers, kas šacensībās ar zviedru vieglatlētiem Brēmenē uzvarēja Nilsonu un sasniedza jaunu trimdas rekordu 14,96 m.

P. Pīlsis no Hanavas mums raksta: „Latvijas 26. maija numurā, sporta daļā, nepareizi atzīmēts Hanavas vieglatlētu pārbaudes sacīkšu rezultāts diska mešanā, kur I. Mežaraupa rezultāts bija 38,69, bet ne 36,69 m.

Lietuviešu izcilais basketbolists L. Baltrunas ieradies Austrālijā.

J. Stendzenieks atpelna ceļa naudu

Jānis Stendzenieks Dienvidamerikas vieglatlētikas meistarsacīkstēs nav pielaists, jo pārējās valstis protestējušas, prasot, lai Stendzenieks vispirms iegūst Čīles pavalstniecību. Uzvarējis argentīnietis Hebers, sasniedzot 65,56. Rezultāts ir 1,43 m vājāks par Stendzenieka pagājušā gadā sasniegto Dienvidamerikas rekordu. Šovasar Stendzenieks vairs netiomā stingrāk trenēties, jo jāatpelnot ceļa nauda — 18000 peso . . . Pārbaudes sacīkstēs Stendzenieks sasniedzis 63,95 un 63,85 m. Stendzenieks intensīvus treniņus sāks oktobrī, lai 1950. g. varētu piedalīties Eiropas-ASV un Dienvidamerikas kontinentu sacensībās.

SEKMĪGI MĀCĪBĀS, CENTĪGI SPORTĀ

Verderā pie Brēmenes, kur šogad darbojas latviešu technikums un angļu joslas DP arodskola, audzēkņi blakus intensīvam skolas darbam nav atstājuši novārtā arī sportu. Par to jāpateicas abu skolu audzēkņu draudzīgajām attiecībām un pašu audzēkņu aktīvai līdzdalībai. Daudz pūles šim darbam veltījis YMCAs sporta vadītājs A. Čivželis.

Vieglatlētikas sezonas atklāšanā notika meža skrējiens, kurā piedalījās kupls skaits dalībnieku. Startējot 3 disciplīnās, pirmās vietas ieguva technikuma vieglatlēti.

Nav aizmirstas arī pārējās sporta disciplīnas. Par to liecina daudzās sacensības ar vietējiem vācu sporta klubiem. Tā draudzības spēlē futbolā YMCA spēja viegli uzvarēt vācu sp. k. „Borstel" ar rezultātu 8:2. Piezīmējams, ka vienībā līdzi spēlē 3 bij. Spakenbergas YMCAs futbolisti.

Sevišķi iecienīti sporta veidi ir basketbols, galda teniss un šachs. Pēdējās sacīkstēs pret Verdenes šacha klubu YMCAs vienība panāca 12,5 — 6,5 uzvaru.

Tā popularizējot latviešu sportu labo slāju, technikuma audzēkņi savas brīvās stundas ziedo sportam, tomēr neaizmirstot, ka skolas darbs ir arvien liekams pirmā vietā.

G. Linde

Meklē darba iespējas latviešu sporta speciālistiem Austrālijā

Austrālieši dienu dienā turpina pārspriest 1956. g. olimpisko spēļu sarīkošanas priekšdarbus Melburnā. Saprotams, ka viņi tagad ieinteresēti pacelt savas spējas arī sporta veidos, kas pagaidām Austrālijā vēl nav populāri. Tajos vajadzēs treneŗus. Tādi varētu būt arī latvieši, — Austrālijā jau nodarbinātie un tie, kas no Vācijas pošas braukt uz piekto kontinentu. Ievērojot austrāliešu vajadzības un apstākļus, mūsu tautieši var kļūt labi treneŗi basketbolā, slēpošanā, vieglatlētikā, it īpaši soļošanā, uc. sporta veidos. Ievadītas sarunas ar „Sporting Life", „Sport Novels" un vēl dažiem iespaidīgiem Austrālijas sporta izdevumiem, ka tajos atļaus iespiest rakstus par mūsu speciālistu spējām. Tā nav izslēgta varbūtība, ka dažiem latviešu sporta lietpratējiem tiešām izdodas pierādīt savu prasmi, kaut šos pasākumus varbūt vajadzēs veikt ārpus pastāvīgā darba laika.

Sm.

APDRAUDĒTS KONSOLĪNI REKORDS

ASV vieglatlēti jau tagad gandrīz katrās sacīkstēs uzrāda pasaules klases rezultātus. Londonas olimpisko spēļu 3. vietas ieguvējs diska mešanā Gordjens pagājušā nedēļā sasniedzis jaunu ASV rekordu, ar 55,06 m palikdams tikai 27 cm aiz Konsolīni itālijā pasaules rekorda. Gordjens ir otrs atlēts pasaulē, kas diskā pārsniedzis 55 m līniju. Tajās pašās sacensībās Tompsons aizgrūdis lodi 16,66 m, bet līdz šim Eiropā nepazīstamais Bailss metis šķēpu 69,78 m un Diksons skrējis 110 m barjērus 13,9 sek. — Arī vācu vieglatlēti, kaut vēl netiek tuvu amerikāņu rezultātiem, savus sniegumus pēdējā laikā krietni uzlabo. Pagājušā nedēļā reālizēti vairāki šīgada labākie vācu varējumi: Freiburgietis Šteins tāllēkšanā veicis 7,11 m, minchenietis Kopenvallners augstumā — 1,96 m, kārtslēkšanā Landšulce 3,85 m, 1000 m Arends 2:22,8 min. (!). (Pasaules rekords šajā distancē ir 2:21,4 min.).

17,88 m ! ! lodes grūšanā treniņā sasniedzis Čarls Fonvils, kas ilgāku laiku slimības dēļ nebija ierindā. Arī ASV studenti Čandlers un Fuks pārniegūši 17 m līniju, sasniedzot 17,08 un 17,03.

Latviešu šachisti A. Strauks un J. Alps ieguvuši izcilu ievērību Austrālijas galvaspilsētā. Viņi vairākkārt ierindoti „Canberra Chess Club" izlases vienībā, kur A. Strauks spēlē pie pirmā galdiņa. Patlaban abi latvieši piedalās lielā handikapa turnīrā. Kanberā ļoti sekmīgi startē arī daudzu citu Eiropas tautu izceļotāji.

Filipīnas atsaukušas savu piedalīšanos pasaules meistarsacīkstēs futbolā. Iespējams, ka nepiedalīsies arī Beļģija. Pēc sešiem mēnešiem pēdīgi beidzies Argentīnas futbolistu streiks un streikotāju galvenās prasības izpildītas.

Badenes amatieru bokseru savienība piešķīrusi amerikāņu armijas mācītājam majoram Endersonam ringa tiesneša licenci vācu boksa sarīkojumiem.

Profesionālos pārgājusi arī Eiropas meistare daiļslidošanā austriete Eva Pavlika, parakstīdama līgumu ar Vīnes reviju.

Argentīnas futbola vienība Rivas Plata pirmā spēlē Turīnā pret Itālijas izlasi panākusi 2:2 rezultātu. Sacensības ienākumus nodos lidmašīnas katastrofā cietušo futbolistu piederīgiem.

Austrijas futbola meistarnosaukuma izcīņā labākās izredzes ir Austria, kas rīkot Vīnes stadionā 50.000 skatītāju klātienē uzvarēja Rapid 5:3.

150.000 skatītājiem vietas pie Holmenkolenas lielā lēkšanas tramplina norvēģi ierīkos līdz 1952. g. olimpiskajām sacensībām.

Admira Vīne, viena no labākām Austrijas futbola vienībām, viesosies 14. augustā Ālburgā.

Anglijas futbola savienība paziņojusi, ka 10 labākie futbola tiesneši parakstījuši līgumu ar Brazīlijas klubiem un 5 izceļos uz Argentīnu.

Filmu zvaigzne Liliana Harveja atzīstas, ka dzīves prieku un skaistumu viņa saglabājusi pateicoties sportam un dejošanai.

Starptautiskās olimpiskās komitejas sekretārs šveicietis Maijērs kongresā Romā ziņoja, ka Padomju Savienības sporta vadība nav atbildējusi uz 10 vēstulēm, kurās lūgti sīkāki paskaidrojumi par sporta dzīvi un iekārtu Krievijā, lai varētu izlemt uzņemšanu starptautiskās savienībās.

Atēnietis Ianis Papastratoss pag. nedēļā nolēca no klasiskajām Akropoles drupām, augstu klintīs virs Grieķijas galvaspilsētas. Viņš pašnāvību izdarījis, nespēdams pārdzīvot Grieķijas valstskomandas neveiksmi futbolā, kas cīņu pret Turciju zaudēja 1:2.

Raibā pasaule

* Ja mūsdienu civilizācijas un technikas nogurušais cilvēks grib pavadīt iespējami mierīgu un patīkamu atvaļinājumu, viņš var uz desmit dienām noīrēt brīnumskaisto Dienvidjūras salu Makaluvu, ko šādam nolūkam nodevusi Fidži salu valdība, kuras pašas ir britu kolonija. Mazajā Makaluvas salā var atrast visu, ko vien lielās pasaules cilvēks sapņos spēj iztēloties: kokosa palmas, krāšņu sauli, brāzmainu jūru, skaistas Fidži sievietes, visbrīnišķīgākos augļus un fantastiskākās zivis. Salu uz desmit dienām var noīrēt katrs, un tas maksā tikai 10 šiliņus dienā.

* Farmeris Ellens Mekkrins Ņujorkas štatā pēc divdesmit gadu ilgiem eksperimentiem izaudzinājis sevišķu vistu sugu, kas dēj zaļas, dzeltenas, debeszilas un rozā olas. Priekšlieldienu nedēļās lepnaīs vistkopis jau izpildīja daudzus pieprasījumus pēc krāsainām olām, ar kurām amerikāņu vecāki iepriecināja savus bērnus.

* Vīnes vīrieši tagad ar policijas atļauju drīkst oficiāli valkāt arī sieviešu apģērbu, ja vien tas neaizkar sabiedrības morāli. Šāds „atvieglinājums" kļuvis zināms pēc tam, kad sieviešu svārkus atļāva valkāt kādam 81 g. vecam vīram, kas žēlojās, ka biksēs nejūtoties labi.

* Kāda visai trūcīga bēgle Pokingā atrada naudas maku ar vairāk nekā 3700 vācu markām, kas piederēja kādam tuvējā pilsētiņā dzīvojošam tirgotājam. Sieviete savu atradumu tūliņ nodeva īpašniekam un saņēma par to 2 markas atradēja algas.

* 60 gadu pastāvēšanas jubileju šovasar svin Eifeļa tornis. To cēla divus gadus, tas ir viscaur no metalla, sastāv no 15 000 dzelzs daļām, kas sastiprinātas ar 2,5 milj. skrūvēm. Eifeļa tornis, kas ar vairāk nekā 300 metriem pēc „Empire State Building" un „Crysler Building" Ņujorkā ir trešā augstākā celtne pasaulē, sver 9000 tonnas un izmaksājis 7,5 milj. franku.

* Netālu no Leitštetenes, Bavārijas kroņprinča Ruprechta dzīves vietas, vēl šodien redzama izkārtne ar uzrakstu „Karaliskās Bavārijas apgabaltiesa" un „Karaliskās Bavārijas Štarnbergas apriņķa valde". Šie uzraksti palikuši neaizkarti visu nacī režīma laiku un pirms tam pārdzīvojuši arī Veimāras republiku. Tikpat konservātīvs ir arī Dinkelsbīles apriņķa Neises ciema vecākais, kas kopš 1912. g. lieto amata spiedogu „Bavārijas karaliste".

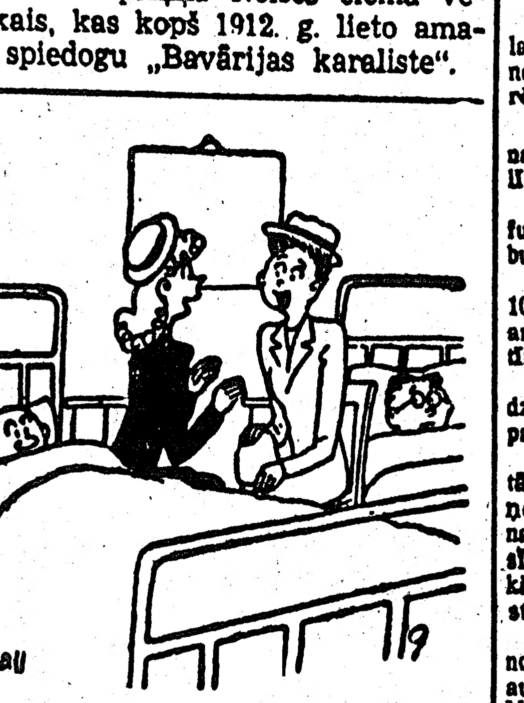

Apmeklētāju stunda slimnīcā

SLUDINĀJUMI

Ir izsūtīta pārstāvjiem un uz Vasarsvētkiem būs dabūjama visās nometņu grāmatnīcās
Anšlava Eglīša novele
ĢIMETNE
Cena DM. 2.50.
Apgāds „Grāmatu draugs" H. Rudzītis
(14a) Stuttgart-Sillenbuch, Kernenblickstr. 39. (401)

Saņemts
BORISA ZEMGAĻA GRĀMATAS DIENĀS BALTĀS NEBALTĀS
otrs iespiedums. Cena DM. 4.—. Dabūjama visās nometņu grāmatnīcās.
Tagad šo grāmatu saņems tie pasūtinātāji, kuru pieprasījumi vēl nav apmierināti pirmā izdevuma izpārdošanas dēļ.
Ģenerālpārstāvis:
Rob. Krūklīša grāmatnīca
(13a) Weiden/Opf., DP Camp „Fichtenbühl". (397/2)

PAR IZPĀRDOŠANAS CENĀM
piedāvājam sekojošas grāmatas:

A. Baumanis, Latvian poetry (broš.)	DM 1.20
A. Baumanis, Latvian poetry (ies.)	DM 2.—
Modern English	DM 0.80
K. Skalbe, Pussy's Water Mill	DM 0.40
K. Skalbe, Le Pommier D'or	DM 0.30
Kreicers, Ievads latv. literātūrā	DM 1.—
A. Baumanis, Kr. Barons (ies.)	DM 2.—
A. Baumanis, Kr. Barons (broš.)	DM 1.20
Pasaku vācelītes (izmeklētas pasakas)	DM 0.50

Izsūtām ar uzlikto pēcmaksu + porto
Daugavas Vanagu grāmatnīca
(13a) Nürnberg 2, DP Camp Valka (392/2)

Nelielā eks. skaitā
iznācis rotātora techn.
Viļa Ešota Līgo svētku uzvedums
ZELTA MIGLA
Cena DM. 1.50. Sākot ar 5 eks. atlaide.
Pasūtinājumus lūdzam adresēt
A. Ķivītim,
(24a) Lübeck. Fackenburger Allee. 31. (400)

1949. g. maijā pēc ilgām un grūtām ciešanām, tālu no dzimtenes, Brechinas slimnīcā mira mūsu mīļais

Bernhards Čečins

dz. 1900. g. 20. martā, Apbedīts 6. maijā Brechinas kapos, Skotijā.

Aizgājēju dārgā piemiņā paturēs

sieva Anglijā, dēls un vedekla Vācijā, dēls Krievijā un māte Latvijā.

Mūsu darba biedrs

Viktors Krastiņš

dzimis 1919. gada 5. jūnijā, klusi iegājis mūžībā 1949. g. 26. aprīlī, apbedīts Bambergas pilsētas kapos.

Sēro bij. Bambergas nometnes darba biedri

Š. g. 17. maijā pēc ilgām un grūtām ciešanām aizgāja mūžībā

Alfreds Rempēteris

dzimis 1924. g. 14. decembrī Ventspilī, Latvijā, miris Zalcburgā un apbedīts š. g. 20. maijā Zalcburgas Komunālkapos.

Es sapņi par dzimteni
Pagalvī likšu . . .

Viņu mīļā piemiņā paturēs E. Slāze

IRO STARPTAUTISKAIS MEKLĒŠANAS BIROJS AROLSENĀ MEKLĒ:

Jāni Andersonu, dz. 1904., Lādes pag., pēdējās ziņas no Vācijas; Leopoldu Bernšteinu, dz. 3. 2. 1889., Latvijā, deport. uz Krieviju; Antoniju Bredikņu, dz. Bērziņu, dz. 19. 6. 1908., Rīgā, p. z. no Copotas; Zigrīdu Drēzi, dz. 14. 4. 1935.; Kseniju Egli, dz. 5. 2. 1914., Rīgā; Maju Galperinu, dz. 1916., p. z. no Stuthofas; Manu Galperinu, dz. 1912., Daugavpilī, p. z. no Burggräbenas; Zigrīdu Jofi, dz. 14. 6. 1906., p. z. no Dancigas; Nikolaju Kirchu, p. z. no Heilbronnas; Jāni (Johannu) Eduardu Kreili, dz. 28. 9. 1875., p. z. no Pazevalkas; Dimitriju Krilovu, dz. 5. 9. 1915., Tērbatā, p. z. no Jelgavas; Aleksandru Kupferu, dz. 1885., Latvijā, p. z. no Rostokas; Ivaru Martinsonu, dz. 16. 6. 1934., Rīgā; Alfonu Melloru, dz. 1893., Rīgā, p. z. no Gdiņas; Emīlu Edmundu Pauzi, dz. 2. 1. 1923., Rīgā; Alfredu Salmu, dz. 21. 12. 1918., Latvijā; Aleksandru Stīpnieku, dz. 9. 11. 1929., Rīgā; Albertu Terpilovski, dz. 16. 10. 1921., Rīgā, p. z. no Hamburg

Pārvedot mums naudu pa pastu, neaizmirstiet uz pārveduma talona otrā pusē atzīmēt, par ko Jūs maksājat

„LATVIJAS" ABONEMENTS

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā DM 3.— mēnesī + DM 0,50 par piesūtīšanu; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eks. — DM 3.— mēnesī par eksemplāru; pasūtinot uz ārzemēm un maksājot Vācijā DM 3.— mēnesī + DM 1,30 par piesūtīšanu. Sludinājumi maksā DM 0,70 par vienslejīgas nonparelles iespiedrindas aizņemto telpu. Darba meklēšanas sludinājumi par pusceņu.

Abonementa pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai" (13b) Günzburg/Do. Bürgermeister-Landmannplatz 7.

Latvija iznāk trīs reizes nedēļā — otrdienās, ceturtdienās un sestdienās.